

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 32 (230) - joi 7 august 1958

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

„ANTI-DÜHRING“ ȘI COMBATEREA TEZELOR ESTETICE REVIZIONISTE

Model strălucit de elaborare a ideilor materialismului dialectic, de combatere a revizionismului și oportunismului, opera lui F. Engels, „Anti-Dühring“, de la a cărei apariție s-au împlinit 80 de ani, prezintă o însemnată deosebită pentru oricine vrea să înțeleagă profund baza filozofică a esteticii marxiste.

Engels face în introducere o scurtă privire asupra procesului de dezvoltare a socialismului de la utopia la știință, proces în cadrul căruia „idealismul a fost izgonit din ultimul său refugiu, din studiul istoriei, creându-se o concepție materialistă a istoriei și descoperindu-se calea pentru a se explica conștiința oamenilor prin ființa lor, iar nu, ca până acum, prin conștiința lor”. Unirea materialismului cu dialectica, fuziunea materialismului dialectic marxist, a pus capăt speculației abstracte despre diferitele domenii ale activității și creației umane, le-a supus cercetării rigurose științifice. „Ceea ce rămâne, ca element de sine stătător, din toată filozofia de până acum — arată Engels — este știința despre gândire și despre legile ei — logica formală și dialectică. Restul intră în știința pozitivă despre natură și istorie”. În felul acesta, alături de economie politică, de psihologie sau pedagogie, s-au creat și premisele pentru transformarea esteticii într-o știință pozitivă.

Respingând tezele subiectiviste ale lui Dühring, Engels expune în mod sistematic punctul de vedere științific marxist asupra lumii, asupra societății și gândirii omenirii. El ironizează niște utopii și iluzii idealiste ale lui Eugen Dühring, care proclama înepții supte din deget, cu pretenția de a stabili adevăruri definitive.

Numele lui Dühring ar fi fost uitat de mult, dacă n-ar fi intrat în istoria filozofiei precedat de particula „anti” pe care i-a adăugat-o Engels. Dar Dühringii ai momentului există și astăzi în persoanele revizionistilor care caută să falsifice esența teoriei marxiste. Ca și predecesorul lor, ei se pretind socialiști și profesază un „socialism” sui-generis, opus legilor obiective ale dezvoltării societății și

Andrei Băleanu

(Continuare în pag. 6)

„Cine scoate sabia...”

Foarte rar a văzut-o omenirea primejdia mai mari ca primejdia ceasului de față; au fost poate momente asemănătoare numai când bateau clopotele Europei la apropierea cântărilor lui Gîngiș; de aceea și răspunderea noastră, a tuturor oamenilor de bine de pe pământ, e cu atât mai considerabilă. Se știe că războaielor sînt cei mai mari dușmani ai culturii și civilizării, copitele cailor și roțile motorizatelor zdrobesc tot ce creează genul uman, topoarele, năvălitorilor dărîmă stăruile și edificiile, din căsăurile celebre și din pergamentele pe care sînt scrise faiele de glorie. Și iac obielele Sunetului armelor cădoase ale cotropitorilor amușesc harpele cîntăreților, însă toți cei ce atacă și cuprind pămînturi străine ramîn pînă la urmă pulbere, și-l avem exemplul proaspăt pe Adolf Hitler, incendiatorul ultim al globului, cel ce făcea rînduială în lume pentru viitorii o mie de ani, după cum se lăuda urînd la megalomanie...

E drept că primejdia ceasului de față a unuz război atomic nu se poate asemăna cu nimic, însă niciodată, în nici un timp, nu s-au adunat atîta oameni de pe întregul glob pentru a apăra cel mai sînt ogor și cea mai sfîntă grădina, pacea, crearea tuturor valorilor. Savații, oameni de artă și cultură, scriitori, muncitori cu brațele, reprezentînd popoare și se-

Eusebiu Camilar

(Continuare în pag. 6)

Cedrii Libanului nu se vor prăvăli

Incă un glas adăugî valul de proteste ce învorbesc lumea celor ce gîndesc cu adevărat, de pe coastele Pacificului și pînă la capătul transiberianului și dincolo de el pînă în mările Japoniei — mai poate fi, într-un fel sau altul operant? Răspunsul s-ar grăbi să sune negativ dacă geologia nu ne-ar fi învățat de mult că fiecare piatră căzută își are rostul ei în univers, ori, cît de minuscule s-ar părea căci prin strălucirea și prin asociere cu numeroasele ei semene, izbutește să sfredlească și să stîncă cea mai înaltă și mai îndrăcită. Și apoi o altă știință, cumnă tuturor științelor, ne-a mai învățat că ideile și opiniile odată pătrunse în mase devin o forță materială de necălit în peste care nu se poate trîbe în nici un chip, orice unelte și masini s-ar folosi.

Iată de ce am socotit că și această picătură, această opinie, nu va rămîine cu totul fără urmare și am înscris-o aci ca să contribuie și ea la sfredelirea sîntoci îndrăcită.

Renunțînd cedrii ai Libanului nu vor fi rețeați de ferăstrăile ascuțite ale năvălitorilor căci trunchiile lor semete — așezate unor înalte antene sensibile — vor prinde de prețutendin, din toate colțurile lumii, zvonul tot mai năvănit al solidarității unanime a oamenilor dreptei ce le vor întări trunchiul și vor zdrobi dinții ofelului răuvoitor. Iată de ce în alături glasul milioanei de voci hotărîte care cer să se pună capăt complotului imperialist anglo-american împotriva libertății popoarelor și împotriva păcii.

Al. Dima

Al. Dima

GH. ADOG.

„Miner”.

In numele culturii

Nu știu cum înțeleg ceilalți oameni, celelalte popoare cuvîntul „cultură”. Înseamnă ei numai erudiție și prezența unei vase bibliotecă?

Dacă prin substantivul „cultură” și prin cuvintele derivate din el, se înțelege simțul măsurii, adică înțelegerea, atunci s-ar putea crede că înțelegerea nu este apanajul exclusiv al oamenilor de cultură excepțională, cu toate că ea se află, sub forma bunului simț și la oamenii bătăuți de incultură. Scurtele zicale populare și folclorul cuprind tot atîta înțelegere ca și cărțile pline de gândire adică iar, unorii, poate, și mai multă.

Nu ne putem închipui că înțelegerea seilor de state n-ar putea să influențeze, și să influențeze chiar binefăcător, dezvoltarea legăturilor culturale dintre popoare la întîlnirea lor mult așteptată de către popoarele dornice de pace. Sotocind bine, toate popoarele vor pace și numai pace. Pacea e hrana sufletului și a minții, iar cultura e condiția esențială a păcii. Cultura este viața, este buna înțelegere și inițierea omenirii astăzi covîrșită de amenințarea agresivității colonialiste.

Tudor Argezi

SCRITORII ROMINI APĂRĂ PACEA

CEREM RETRAGEREA TRUPELOR INVADATOARE DIN LIBAN ȘI IORDANIA

Pentru cartea la care lucrez acum, am avut nevoie să consult documente privitoare la războiul civil din Spania, unde au luptat câteva sute de comunisti din România. Cu acest prilej, am dat peste o cuvîntare înaintea postului de radio Barcelona, în martie 1938, de către un scriitor comunist german, voluntar în brigăzile internaționale. Descria ruinele Barcelonei bombardate de avioanele lui Hitler și Mussolini. Și încheia cu aceste cuvinte: „Imi adresez chemarea către întreaga lume civilizată. V-am transmis o întimplare înfricoșătoare. Mă adresez vouă, vouă milioane, vouă tuturor. În pînă cine vine să vă spună că dați o idee despre ceea ce vă așteaptă dacă nu înțelegi că mijloacele protestului au devenit insuficiente. Ceasul cheamă la acțiune. Astăzi a fost bombardată Barcelona. Mîine vor fi Parisul și Londra! Dar poimîine va fi Berlinul!”

« Aceste cuvinte s-au dovedit adevărate. Iot așa cum s-ar dovedi adevărate în cazul izbucnirii unui nou război mondial cuvintele adresate de scriitorii sovietici scriitorilor din lumea întreagă: „Nu se vor putea salva nici cei ce vor fi jertzi fără voce, nici cei ce vor începe războiul!”

Apelul scriitorilor sovietici ca și telegrama scriitorilor irakieni din 1958 nu trebuie să aibă soarta celui din 1938. De data asta, cu exemplul imitabil al recentului dezastru sub ochi, imperialiștii care vor să derînguiască un nou război, trebuie constrînși de opinia publică mondială pînă nu va fi prea tîrziu pentru ei, — dar din păcate și pentru milioane de nevinovați.

Vrem să folăptuim frumosul și binele. Vrem pace în lumea întreagă. Seții marilor state au datorita să primească propunerea lui N. S. Hrușciov, simplă dar neînduplecată: cuvîntul.

Petru Dumitriu

PUTEREA NEÎNDUPLECATĂ A CUVÎNTULUI

Scriitorii au fost totdeauna purtători de cuvînt al păcii și al dragostei de oameni. Fericită că ei nu și-au deznumțit nici de data aceasta marea și nobila lor misiune, salut din toată inima și imi însușesc cu toată căldura apelul scriitorilor sovietici. Uneltelor ucigăse, cu care forțele colonialiste amenință popoarele arabe, întreaga omenire, noi, scriitorii, le opunem unealta noastră, simplă dar neînduplecată: cuvîntul.

Otilia Cazimir

Nu, agresiunii! Nu, colonialismului!

Maestri ai cuvîntului scris ori abia la cele dinții nopți de veghe aplecați asupra manuscriselor — ne găsim deopotrivă sensibil vieții și al mîndriei în slujirea cauzei nobile a poporului nostru. A comandamentului oceanului nostru. Am alocuții încrenă o singură familie de la venerabilii, înțelepții bunici, pînă la noi, mezinii care încă n-am tocit prima peniță, fără teamă că nu vom încăpea toți, fără teamă că ne stînjim, ba cu imensa bucurie de a ne simți colul, de a ne auzi inimile.

Aici, aici poate mai mult ca oriundă, ne găsim în fața unui unic condei căruia conștiința noastră îi dictează aceluși cuvînt. Ridicîndu-l, îl simțim în cîins de minile celor care l-au înălțat înaintea noastră — simțim căldura minții lui Sănia, a lui Eucali, a lui Peri — poruncîndu-i să astearnă ceea ce glasurile popoarelor strîgă în stradă, ceea ce incendiatorii aud și înțeleg prea greu:

— Nu vă jucați cu focul!

Gravitatea excepțională a situației create de praterii: militaristilor americani și englezi în Liban și Iordania este fără precedent. Incendii stîrniți de imperialiști în orientul arab amenință să cuprindă întreaga planetă. Nu mai este oca să năram un „Ioc cu focul”! Este însuși focul, focul pe care omenirea îl cunoaște.

Focul trebuie să fie stins imediat. Conștiința la un înalt nivel a celor cinci puteri, propusă de U.R.S.S., nu mai poate fi aminată. Popoarele cer cu insistență ca guvernul S.U.A. și Angliei să părăsească periculoasa tactică a tergiuersărilor. Fiecare clipă de înțîrziere poate avea urmări ireparabile. Conferința la un înalt nivel poate și trebuie să preîntîmpine catastrofa.

Maestri ai cuvîntului scris sau abia la cele dinții nopți de veghe asupra manuscriselor, avem fiecare alți de multe de împărțit oamenilor, ne zăresc atîtea cuvinte grele de înțelesuri să le dăruim ca pe un omagiu modest omului și luptei sale pentru fericită.

Dar dintre toate, alege azi cuvîntul „nu”. — Nu, agresiunii! Nu, colonialismului, rușinea timpului nostru! Nu, tărăgănelii conferinței la un nivel înalt! — înseamnă alege singurul cuvînt care nu mai poate aștepta nici o clipă, pentru că astăzi el sintetizează mesajul nostru cel mai înalt, răspunderea noastră cea mai profundă.

Octav Păncu-Iași

RĂSPUNSUL

scriitorilor din R.P.R. la telegrama scriitorilor irakieni

Dragi colegi,

Scriitorii din Republica Populară Romînă au primit cu căldură vibranta telegramă sennată de scriitorii ai poporului liber irakian. Poporul nostru, care a cunoscut în trecut suferințe asemănătoare cu acelea pe care le-a străbătut poporul irakian, admiră curajul și hotărîrea cu care ați luptat pentru răsturnarea regimului monarhic reacționar aflat în slujba colonialismului acaparator, și stă alături de voi în lupta voastră nobilă pentru apărarea independenței țării noastre.

In numele scriitorilor din Republica Populară Romînă: Academician MIHAIL SADOVEANU, Președinte al Uniunii Scriitorilor, Academician MIHAI BENIUC, Prim-secretar al Uniunii Scriitorilor, AUREL BARANGA, MARCEL BRESLASU, OVID CROHMALNICEANU, PETRU DUMITRIU, MIHAI GAFIȚA, secretar al Uniunii Scriitorilor, VALERIU EM. GALAN, PAUL GEORGESCU, EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R., AUREL MIHALE, secretar al Uniunii Scriitorilor, NAGY ISTVAN, membru corespondent al Academiei R.P.R., SZEMLER FERENC, secretar al Uniunii Scriitorilor, Academician ZAHARIA STANCU.

VĂ DAM MINA, PRIETENI DIN IRAK

Sînt unul dintre cei mulți cărora v-ați adresat și le-ați cerut să vă ajute în lupta voastră dusă pentru apărarea Republicii irakiene, pentru un viitor mai bun al poporului irakian, pentru oprirea agresivității anglo-americane în Liban și Iordania.

V-am auzit strigătul, prieteni din țara Irakului, așa cum noi, oameni ai vechiului al douăzeciua, trebuie să auzim strigătul celor ce își caută libertatea asemenea florilor cîmpului călătoare ale luminii soarelui, fără de care nu pot să viețuiască.

V-am auzit și v-am înțeles. Cîndoa am fost și noi, scriitorii din România, în situația în care ați trăit voi pînă nu de mult. Pe vremea aceea, poporul nostru spunea:

„Tara noastră aur poartă
Noi cerșim din poartă-n poartă”.

Pe vremea aceea, aurul nostru negru — petrol — curgea, ca și al vestrui, în vinele uscate și îmbătrînite ale imperialiștilor.

Pe vremea aceea, o mină de acaparatori sugrăma libertatea și democrația în România.

Vremea aceea a trecut. La noi, poporul muncitor este stăpîn pe soarta lui, pe țara lui, pe bunurile lui. Nu ne-a fost ușor să ajungem aici. Calea spre steaua libertății nu este pavată cu dale de marmură albă și nici boschete de trandafiruri nu se înșiră pe dreapta și pe stînga. Am auzit, însă, prieteni care ne-au întins mina și am auzit limanul.

Fiți siguri, scriitorii de pe malurile oceanului Eufrat, că nici voi nu sînteți singuri. Așezi acei sute de milioane de prieteni prelungîndi unde bate o inimă caldă, unde există o conștiință cinstită. Și lumea, lumea cea mare a celor ce muncesc, este plină de asemenea conștiințe, trăiește prin asemenea inimă.

Fiți siguri, prieteni din depărtare, că vîntul este al vostru, al nostru, al celor ce vom pace, vom să trăim, vom să nu mai existe mizerie, să nu mai auzim plînsul celor nădăstîți și jefuiți, că cîntecul de bucurie al omului liber.

Fiți siguri că nici tunările, nici aurul, nici urala celor ce azi vă prișesc cu dușmănie și se pregătesc să vă

George Maçovescu

La masa de discuții, domnilor!

Popoarele nu vor război! — noi, care am văzut cu ochii noștri, am simțit pe pielea noastră și am suferit în conștiința noastră grozavă a două războaie mondiale potrivite de imperialiști, o știm foarte bine.

Popoarele știu — căci mase largi de oameni au fost și sînt trezite mereu de istorie la o cunoaștere clară a destinului lor — că războiul poate fi evitat prin lupta lor. De aceea susțin ele cu tot sufletul propunerile repetate și insistente, clare și necesitare ale Uniunii Sovietice pentru pace, printre care înfrînerea imediată a unei conferințe la nivel înalt.

Prin tergiversări inutile, prin declarații imprecise, prin fel de fel de mașinațiuni diplomatice, caută cercurile imperialiste să amine, chiar să împiedice realizarea propunerilor concrete ale tovarășului Hrușciov și ale guvernului sovietic, voină să ne pună în fața unor fapte împlinite în Liban, Iordania, și chiar și în Irak. Popoarele doritoare de pace strigă însă sefior guvernurilor apăsătoare cu glasul lor din ce în ce mai clar și mai tare: „Lea masa de discuții, domnilor!” — Și acest strigăt nu poate să nu fie auzit.

Sînt sigur că vor trebui să-l audă. Căci vai de cei surzi în această lume în care popoarele sînt hotărîte să-și apere pacea și libertatea!

Szemler Ferenc

Nici un popor sub jugul colonialist!

Cîntînd apelul scriitorilor sovietici, aflați și de astă dată în primele rînduri ale armatei păcii, mă declar hotărît împotriva aceluia care stentează la libertatea popoarelor, iar faptul că trupe americane și engleze se găsesc în prezent pe teritoriul unor state arabe nu-l pot califica decît ca o agresiune directă și nerușinată și nu-l pot considera altfel decît ca o jignire la adresa întregii umanități.

Am văzut Coreea ruinată de bombardamentele americane și m-am îngrozit la gîndul că asemenea acte de barbarie supremă ar putea avea loc și aiurea, aducînd acestui secol de-apt efigie un nou stigment al crimei după revărsarea furiei fasciste. Experiența tragică de la paralela 38° nu trebuie să se mai repete. În aceste momente de încordare, cred că numai conferința la cel mai înalt nivel, propusă de N. S. Hrușciov, poate soluționa problemele păcii iar cei care se opun unei asemenea conferințe vor purta întreaga răspundere.

E timpul ca magnalții finanțai să înțeleagă că nici un popor nu mai poate accepta jugul colonialist. Iar cine ridică sabia în slujba căștelor trebuie să se gîndească la streangurile Nürenbergului.

Exprîmîndu-mi întreaga mea simpatie și solidaritate pentru cauza dreptă a popoarelor din Liban și Iordania, mă alătur milioanei de voci care cer cu hotărîre convocarea conferinței la cel mai înalt nivel. Vreau în același timp să-i asigur pe scriitorii irakieni că mă simt alături de ei, că răspund la emoționanta lor telegramă.

A. E. Baconsky

Minia popoarelor

După ce au pregătît cu înfrigurare agresiunea împotriva noi și tinerii republici Irak, S.U.A. și satelii lor dau o aparență loviturii de teatru diplomatică, recunosc existența ei ca stat.

Ce s-a întîmplat?

A demisionat domnul Dulles? A decedat politica de forță? Au secat puterile de petrol în Orientul Mijlociu? De mult s-ar fi abătut asupra Irakului civilizatele occidentale bombe atomice, dacă în lume n-ar fi existat cea mai mare forță a păcii pe care a cunoscut-o omenirea: Uniunea Sovietică, China și alături de ele celelalte țări socialiste, iar în jurul lor voiața majorității oamenilor de pe întregul glob.

Au apus de mult vremurile expedițiilor coloniale nepedepsite în care erau măcelăriți copiii, femeii și bătrînii, în

Ion Mihăileanu

(Continuare în pag. 6)

Adevărata frumusețe a vieții și impasul negativismului

În mult criticatul număr 4 al „Vieții românești”, din acest an, a apărut și schița lui Nicolae Tîc „Un om invidios” care prezintă trăsături asemănătoare cu ale schițelor ale aceluiași tânăr prozator, criticate în presă. Nu de mult a fost tipărit volumul Sonei Larian „Smecherul în paradis”, iar cartea lui H. Rohan „Nici o moarte nu e bună”, ca și unele poezii ale lui Radu Cosău, au provocat discuții în zilele și revistele noastre pe tema negativismului. Cred că e vremea ca acest fenomen din creația tinerilor scriitori să fie discutat cu toată severitatea. Conceptele false și conștientizările care se manifestă la unii autori trebuie supuse unei examene ascutit, pe principii surprizet, frecvent în lucrările lui Tîc. Alături de „Decoratia” bunădă, încep cu descrierea emoției unui rom cecilestic care se pregătește să se ducă la raion pentru a-și ridica decorația. Finalul ni-l bohotă pe erou prabusit pe pot, în hohote de plîns, totuși nefind dect o lăscărare a prezentului gospodăriei căruia îi venise ideea să-și ducă joc de acest rom în fața celorlalți cecilestici — decorația primind-o el, președintele. Schița „Un om invidios”, publicată de curînd în „Viața românească”, pornește de la invidia unui muncitor petrolist față de un inginer pe care-l crede că ar „cărpa de mult timp ce e”, deosebit din singul muncitor a unui inginer și, desigur, are o soție frumoasă. Eroul va dovedi însă că amindoi au fost egali de nenorociți — inginerul, parăsit de nevastă, fiind mistuit de gîndul că este imposibil să-și poată realiza o fericire personală. Aici simțim că este unii explicit. Sentimentul dezamăgiri, al sfârșirii iluziilor în fața realității, a fost frecvent în literatură. Dar chiar la marii realizatori din trecut — în poezia condițiilor sociale cunoscute — decorația n-a coplesit todeauna în mod imediativ eroul. Să ne amintim de personajele lui Tolstoi, Levin și Bezuhov, pentru care dezamăgirea a însemnat totodată o îmbogățire sufletească, o dezvoltare a vieții lor pe o treaptă superioară. Experiențele negative le-au demonstrat faptul că înțeleg realitatea și alta dar incomparabil mai bogată, mai variată și mai deosebit reprezentările subiectiv-romantice despre ea. Dacă ne întrebăm însă care e sensul deziluziilor trăite de eroii lui Tîc — schițate în câteva linii — ajungem la concluzii triste. Ne vom opri asupra faptelor concrete din „Un om invidios”. Arăzăm atenția aici, de la început, caracterul închis al lumii sufletești a eroului în care nu înțelegem nici un gînd social important. Spirea, de exemplu, este muncitor la secția de intercepție — un muncitor bun, de vreme ce inginerul Dima recunoaște că putea fi trimis în locul lui la fabrică. Eroul îi se întimplă o nenorocire: soția, în urma unui accident, rămîne alienată mintal. Schița ni-l prezintă după doi ani de această înfrângere. Fostul său prieten, întorcîndu-se de la institut ca inginer, Spirea „se ține mereu de urma lui, îl privește cu ochi rai”. Motivul: Dima „are în brațele lui să se legene”. În

discuțiile el îl spune înrît inginerului: „În fiecare seară înfrîm de-a-mă călă, mi se închipuie că intră în dormitor cu mine să-și dea de gît, să-l pește, să zădărească... Am ajuns să te urască”. De un individualism feroc, caracteristic pentru marea burghezie, Spirea îl apostrofează pe inginer: „De ce mi s-a întimplat toamna mie?” Ori, „de ce te-am trimis toamna pe tine la institut...? Știi bine că și eu puteam să fiu inginer”. (Sublinierile imi aparțin). Ajunge să-și vîndă veșmintele de protecție și cere bani pentru a-și duce prietenul să se ducă să bea. Ceea ce în permanență îl torturază, îl alină, e faptul că n-are lîngă el „o femeie caldă”. Dar poate că Tîc opine individualismului lui Spirea caracterul inginerului — căldărit eroul din schiță. Da' de unde. Dima își îndepărtează mîna exact ca un automat, trece printre oameni ca un lunec, terorizat și el de același tablou al unei „femei calde” care să-și sară de gît la sosire, să-și ofere roșii ca brînză, o jucăușă și posibilitatea unei conversații despre „nimicuri”. Cînd Spirea își măturăște puștii suferite, inginerul propovăduiește o filozofie de om slab, bîcnic, sfătuiindu-l să se refugieze în lumea „nimicurilor”, — expresia îl obsedează. „Nici nu bănuiești ce bine s-a mers, să tot mergi și să faci, gîndindu-te la nimicuri. Doamne, cîi a crescut mîna roșii de aci dinmîncă! Trece peste boacă, așa ceva n-am mai pomenit”. — Și să fi se pară că ai făcut o descoperire extraordinară. Crede-mi, e plăcut, — și sint bucurii la care nu trebuie să renunțăm”. Dar e de crezut că în viața suferințelor a acestor muncitori tineri — ai 24 de ani — nu pătrunde nici un ecou al înfrîntărilor sociale-politice? Să ne referim la poezia lui Solohov „Soarta unui om”. Lui Sokolov îi s-au întimplat nenorociri și mai mari. O bombă i-a făcut praf căsuța și i-a ucis soția și cele două fetițe. El însuși cunoscute călătorilor înfrîntări al vieții într-un lagăr hitlerist. Ultimul său lucru, ca pionier artizilor și impusă de Berlin chiar în zilele de dinaintea celui de-al doilea război mondial — și lacrimile nepăsătoare — spune eroul — i s-au uscat porcii în inimă, de la doare încă înima așa de cumplit. Dar Sokolov nu — pe care Solohov necontent îl prezintă ca om de rînd — nu cade în genunchi, nu bocește și cu atît mai puțin nu ajunge să urască pe ceilalți oameni. El găsește un sprîm moral în frământul vieții din jur. N. Tîc ar putea să-mi răspundă că există caractere și caractere. Dar aici e vorba de altceva. În „Soarta unui om” se proiectează tabloul societății sovietice. Care este însă fundul înfrîntărilor consemnate de N. Tîc? În „Un om invidios”, în așază de personaje caracterizate pe acum, se mai vorbește despre un soț care a învîlă în cabină pe nevasta lui Spirea, „cu gînduri lesne de înțeles”, dar observînd că e însărcinată „și pierse plătarea” și alargă cu mașina bezmetic pînă cînd, la un pod, o răstărnă. Aflăm de asemenea că tatăl inginerului cere mereu cîte cîte sute de lei pentru a-și pune dinții — mai are un singur dinte în gură de legătură — dar banii îi bea la circum. Sint amănunte care creează o atmosferă apăsătoare, lîncedă. Autorul pară vrea să ne spună: viața nu-i așa cum o arată scriitorii idiliști, în tonuri siderale, ci teribil de obișnuită, de cenușie. Spirea declară la un mo-

SORIN IONESCU

Impotriva obiectivismului in istoria literară

Recentul editorial din „Știința” a atras atenția asupra gravității unor abateri de la învățătura leninistă despre cele două culturi și despre moștenirea literară. Respingerea unor asemenea abateri este o obligație de onoare a criticilor și istoricilor noștri literari care sînt preocupati de consolidarea succesorilor obiectivității în domeniul presubiectivității. Considerînd simbolismul „Vieții noi” ca o reacție impotriva diversității semnătoriste, nu-i putem da totuși notă bună, fiindcă și el, în comparație cu realismul militant, nu ne poate aduce decît tot ca o diversitate. Formula literară a lui Ovid Densusianu, acordînd atenție formei (modern!) și condamnînd tendința, se încadrează în concepția „artei pentru artă”, fapt pe care și profesorul D. Macrea îl consemnează. De ce, dar, în ciuda acestei recunoașteri, s-au adăptat încă „treburile preluată lupta lui (Densusianu) pentru introducerea spiritului modern în cultura și știința noastră...”? O asemenea concluzie reprezintă o vădită concesie făcută obiectivismului. Dar prof. D. Macrea nu arată exigență critică nici în aprecierea semnătorismului. Așezîndu-l pe N. Iorga, fruntașul cel mai zgomotos și perseverent al semnătorismului, alături de G. Ibrăileanu, el consideră că lupta istoricului „corespunde în acea epocă dominantei sensibilității românești”. Această ar și explica de ce „literatură rafinată a unei aristocrații” și formula de Ovid Densusianu nu puteau „să aibă ecou într-o țară în care făcîndu-se forma marea rusă a populației”. Precum vedem, lucrurile se încurcă și mai rău. Dacă marea masă ar fi fost alcătuită din orașeni, formula „artei pentru artă” ar fi avut mai multe șanse să prindă? Și apoi ce „dominante ale sensibilității românești” au putut să ia la baza diversității semnătoriste? A admite existența reală a unor asemenea dominante înseamnă a găsi justificări acestei diversități. Marea masă a populației nu a avut nimic comun nici cu semnă-

MIHAIL ISAKOVSKI

torismul, nici cu simbolismul; literatura ambelor curente nu i-a adus nici un serviciu, fiindcă amindouă nu au apărut, ci au deservit interesele maselor. De o apreciere pozitivă se bucură în studiul prof. D. Macrea și o altă tendință critică a lui Ovid Densusianu în domeniul culturii și literaturii. Autorul studiului transcrie dintr-un articol al directorului „Vieții noi” următorul pasaj: „Viața noastră trebuie deosebită de cea a împărașilor și a unui avînt mai larg, mai liber, trebuie deschisă curentelor mari care au prefăcut lumea din alte părți... Un scriitor nu se poate izola de ce se petrece în jur, datarea lui e să urmărească și cu zi ce se petrece în marea literară străinătății și să aleagă tot ce poate fi folositor literaturii... la înălțarea căreia viește se aduce partea lui de muncă”. După Densusianu, care n-a fost străin de atîtuna de florentin de poezia modernă în cultura și știința noastră...? O asemenea concluzie reprezintă o vădită concesie făcută obiectivismului. Dar prof. D. Macrea nu arată exigență critică nici în aprecierea semnătorismului. Așezîndu-l pe N. Iorga, fruntașul cel mai zgomotos și perseverent al semnătorismului, alături de G. Ibrăileanu, el consideră că lupta istoricului „corespunde în acea epocă dominantei sensibilității românești”. Această ar și explica de ce „literatură rafinată a unei aristocrații” și formula de Ovid Densusianu nu puteau „să aibă ecou într-o țară în care făcîndu-se forma marea rusă a populației”. Precum vedem, lucrurile se încurcă și mai rău. Dacă marea masă ar fi fost alcătuită din orașeni, formula „artei pentru artă” ar fi avut mai multe șanse să prindă? Și apoi ce „dominante ale sensibilității românești” au putut să ia la baza diversității semnătoriste? A admite existența reală a unor asemenea dominante înseamnă a găsi justificări acestei diversități. Marea masă a populației nu a avut nimic comun nici cu semnă-

Ion Roman

GAZETA LITERARĂ

MIHAIL ISAKOVSKI: „Versuri alese” (*)

În scrisa cărora nu mai plîpîie decît migălitele înalță de a muri la vatra plîmbească: „Dragi părinți. Sintem înfrînt și goi. / Rădăcin prin lame cu bocească. / Nu mai purtăm oroade-nădeie noi. / Am veni dar nu găsim paraua. / Și de nu ne-om face nici un rost, / Vom porni pe jos prin gări și halte. / Ne-om întoarce goi precum am fost. / Să murim în sat la noi încaite!” (Trecutul).

În poemul „Trecutul” și descoperim pe Isakovski din anii 1926-27, poet al narațiunilor epice zădărnice, pictor al unor ample tablouri ale epocii dinaintea revoluției. Glasul său îndurerat deșteaptă mîni binecuvîntate, dar a căror revărsare se vor ivi cînd dinții muguri de speranță într-un viitor mai luminos și mai drept.

Întrearea țărănilor în colhoz, electricizarea, lupta învîntată cu dușmanii revoluției sint motive ce revin ades în poezia lui M. Isakovski. Colectivizarea însemna pentru fiecare țărănuș un moment de meditație asupra propriei sale vieți din trecut: „De cîtă vreme într-una, secului de vlagă, / Bătut-am aste cîmpuri și codrii aștia toți — ei sînt hîrduci prin sleauri telega mea mîloasă. / Din toate parțile toți” (De vorbă cu un cal). O asemenea existență nu are nimic de invidiat și înfrîntarea de a veni la colhoz nu înfrîntă piedici. Țărănuș s'rac se alătură revoluției pentru că s-a convins de schimbarea condiției sale, pentru că „sîntîm sint nu pe-o brază de singe năclătit / ci pe înțreaga-mi țară, pe zări de necuprîns” (Id.).

Încrederea în noile orînduiri și încrederea învingătorului care e simle trîmb și suflet legat de curierii sale, dobîndite cu un preț atît de scump. Cînd chipul dusmanului se arată hîdos ca un lîr și ca un pingăritor de altare, mulțimea îl înfrîntă pe stîlpul infamiei, cu blestenuții urii ce nu va pieri niciodată: „De în și chinuri, vremea dinainte, / N-o pînă la moartea noii fine-o minte. / Și ca pe-o groază-cîntă, viața ta / Bătrîni” (De vorbă cu un cal, Biografia colhoznicului, Geografia vieții) aduc frământul revoluționar al luptei pentru zidirea societății socialiste care, biruitor, are putea să înscrie pe ruinele vechiului regim versurile poetului nostru: „Va spune omul triumfal / Căci ai / Și-a încheat valetul / Rusia cu un singur gal” (Dîmneț).

Dincoace de această plătă de hotar, poetul se înclină în fața Memoriei lui N. tovarășii căzută în lupta pentru

izbînda ideilor leniniste, elegiază virtutii omului simplu (Matusa Crîștină), cîntă bucuria dragostei și a tinereții (Scrisoare, Un lăcău ce nu este drag), dar în tot locul cu aceeași atitudine degajată și cu aceeași gesturi înfrîntă ale lui Kuzma Grigorie din Biografia colhoznicului. În poezia lui Isakovski se vor auzi mai des de-acum incoace acordurile chitarei și ale armonicii. Să găsim aici cele care găsesc prețexle spre a-i scrie instrucțiunilor raional produce un unor săntoșos, popular: „Tu știi marxism / Eu, mai degrabă / Mă fac de ris! / În general / Ni-l legătura foarte slabă / Cu comitetul / Raional... / Problema este actuală. / Hai, să o rezolvăm cumva. / Și scrie, scrișoare oficială... / Deci să nu crezi că-ai altceva.” (Scrisoare).

Spiritul viii, hazliu, sursă de optimism, constituie o trăsătură fundamentală a poeziei lui Isakovski, devenită cu atît mai dragă și mai apropiată cititorului.

Dar bucuria d'ea trîi, de a munci într-o țară liberă de aspirare, presupune un sentiment reîntărit al înțor elanurilor creatoare, fără de care viața nu și-ar găsi adevărul și sens. Iubirea patriei sovietice, și însemna poetului ca o condiție a existenței sale artistice și călătorești. Am putea spune că patriotismul devine un impulsor al întregii poezii create de M. Isakovski în ultimii douăzeci de ani.

Patria cu înfrîntările ei trebuie apărată: „Sis pasăre sub zarea albastră. / Și juneagă vatra-năclătită. / Și toate sint patria noastră. / Și ea trebuie păzită”, pentru ea „Moartea vine din prîn și jum / Să nu ne-negocîșcă / Și cea — ce-i de săvîrșit / Ostasul săvîrșesc.”

Un capitol foarte bogat al poeziei lui Isakovski îl formează cîntecul de eroi, în care alinăm credința în victorie, unde cuvîntul de țară contra celorltoșilor se ingenuănează, vremea a venit / Prieten, să pornim / De dragă tu tot ce-am trîit / Și-a tot ce ne dorim. / De dragă țării noastre dragi / Și-al celor ce pălesc / Al cîntec cîntă-ne armonist / Un cîntec ostășesc” (În pădurea de lîngă front).

Dacă poezia lui Mihail Isakovski poartă mesajul unei lumi și a unei societăți noi, dacă în stîlburile sale vibrează sufletul omului sovietic, dacă în cîntecul său ne regăsim pe noi înșine, toate acestea se datoresc aceluiași iubiri neafîmurate pentru țara socialismului, aceluiași sentiment posesitor care-i sustine ca o cheie de boltă tot edificiul artistic.

Al. Săndulescu

*) Editura „Cartea Rusă”, 1958, trad. de Al. Andrișoiu, Maria Bănuș, M. Cămilcu, Nina Cassian, Mihail Cosma și M. Djenelmeirov.

*) Editura „Cartea Rusă”, 1958, trad. de Al. Andrișoiu, Maria Bănuș, M. Cămilcu, Nina Cassian, Mihail Cosma și M. Djenelmeirov.

Al. Oprea

HORIA LIMAN: „Hotarul soarelui”

Horia Liman e unul din reporteri cei mai activi. Îi înțelegem numele în multe din publicațiile noastre și pe bună dreptate s-a situat printre cei dinții care prezintă cu emoție realizările regimului democrat popular pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. „Hotarul soarelui” este de fapt nica monografie a regiunii Baia Mare. Pornind de la acest volum, apărut la „Editura tineretului”, putem urmări o linie ce atestă modul original de a ne face cunoscute înfrîntările și oameni din epoca noastră. În reportajele lui Horia Liman actualitatea se proiectează însoțesc pe istoria. Se simte că înainte de a fi pornit să înfrîntez datele prezentului el cunoaște, în amănunt, trecutul social-politic al acelei regiuni pe care își propune s-o înfrîntez cîntecului. La Horia Liman implică istorică izbucnește să lăture cîi de aprig și sustinută a fost lupta poporului nostru pentru libertate. Succintă evocare, în care se înglobează și elementul geografic, soarește posibilitatea autorului, și implicit a cititorului, de a seiza aspectele noi, revoluționare, din patria noastră. Confruntarea dintre trecut și prezent Horia Liman o face cu sobrietate. El urmărește să convingă, și convinge, mergînd înoieri la realitatea nădă a documentului, la statistici pe care le citează pentru a vorbi singure despre frumusețea vremurilor noastre. Horia Liman minuieste de asemenea plasticul contrastelor cu multă siguranță.

În acest volum, „Hotarul soarelui”, conținutul istoric și legenda apare o Gheorghe Pintea, haiducii care pe locurile unde astăzi socialismul se afirmă bituitor, cuteza, multe secole în urmă, să facă dreptate poporului. De acest haiduc, a cărui dreptăți justifiie a înfrîntat nobilii și grăbii Ardeului habzburgic, își amintesc și astăzi oamenii din aceste locuri. Cînd se atîă că Vida Gêza s-a decis să sculpteze figura lui Pintea, reporterul nostru ne spune că țărăni romîni și maghiari au plecat într-un adevărat pelerinaj spre atinerul artistului. Există o tradiție revoluționară pe care Horia Liman o evocă, și anii de după 23 August apar hîdos ca începutul unei ere penit care poporul nostru a luptat de a lungul întregii sale istorii. Din acest țînt, astăzi hotarul soarelui, s-au alăturat romîni și maghiari cauzei lui Doja. Tot aici Sandor Petôfi scria în toată revoluția cîteva din poemele de aprîșă adevărate la lupta celor două națiuni, împotriva nedreptății. Ultimul deceniu ale veacului trecut însemnă în Ardeal, ea pretinzînd în țara noastră, organizarea mișcării muncitorești. Fu-

Liviu Călin

ZIUA MINERILOR

Până la gazeificarea zăcămintelor subterane, când straturile de cărbune, transformate în substanțe subtile, vor fi absorbite la suprafață, fără a mai fi scormonite din interior, cum se vede în tehnica viitorului, minerul, echipat cu cascheta și ciocan de abataj, dinău pe stâncile aspre, rămâne încă unul din făturații de bază ai civilizației, fără de care nu ne putem închipui mișcarea trenurilor, a termocentralelor sau a vapoarelor moderne.

Bifnzi și aspri, demni și puternici, dar cu atenția trează la primejdiile galeriilor și ale infamiilor lumii burghize, contra căreia au luptat și-au uitat-o încă, minerii exprimă acel umanism nou, care, imbinând dragostea și intransigența severă, poate realiza lumea. Acești oameni, care formează majoritatea dominantă a locuitorilor, au imprimat Văii Jiului o atmosferă sobră și revoluționară, greafată pe vechi tradiții, ce-i este atât de specifică și impresionează la tot pasul pe călători.

Se poate vorbi astăzi de conturarea unui nou peisaj al localităților miniere. Pe vremuri, localitatea minieră era o succesiune de pete negre, care se mai văd și astăzi, spre a sublinia și mai mult, prin contrast,

dentă și nădejde că și vor afla, pe viitor, un cămin. Astel, Ana Rusu, fărâncă din Oltenia, divorțată de un soț beiv și scandalagiu, a venit împreună cu copilul, în 1950, la Lupeni și s-a angajat ca muncitoare la filatură. Aici, după cîțiva ani, s-a recăsătorit, întemeindu-și un cămin în care domnește buna înțelegere. Actualul ei soț, tot amunicor, a filaturii, originar din Alba-Iulia, împarte cu ea grijile gospodăriei, vede de copii și face de mîncare, atunci cînd dînsa e plecată la uzină.

Datorită unui standard de viață mai ridicat în urma eliberării, fii de mineri au putut să învețe în școli și institute superioare, îndreptându-se către posturi calificate de maștri și ingineri. Nimeni mai fîrse. În Valea Jiului de astăzi, casa minerului e strîns legată de minea din abataje, iar copilul învață noțiunile elementare de minieră la vîrsta jucăriilor și a întrebărilor naive, cînd receptează totul sub unghiul ineditului fabulos. Denumirea și folosirea unelnelor, modul cum se umblă în mină, primejdiile posibile, îi sînt familiare la vîrsta cea mai fragedă.

Școala de mineri, școala de maștri, liceul, institutul de mine din Petroșani, care-i stau astăzi la îndemînă,

este astăzi nu numai un centru industrial de prim rang, dar și un centru cultural care posedă un teatru de stat, o școală populară de artă, un institut superior, un ziar cotidian, cenacul de pictură și literatură, fără a mai pune la socoteală stațiile de radio-amplificare, care emit programe locale, sau numeroasele cinematografe, considerîndu-le ca fiind instituții de importanță curentă. Între Petroșaniul de ieri și cel de astăzi există o diferență calitativă. Orașul a căpătat acum o nouă dimensiune, neavînd termen de comparație cu trecutul.

Fată de sezălurile date de elevi, cu declamații și coruri, puerile și stîngace, Teatrul "Valea Jiului" e o realitate nouă, incomparabilă, un for de artă veritabilă, prin sălile căruia s-au perindat în cîțiva ani de zile mai bine de un șerif de milion de spectatori, care au aplaudat cele 73 de nise reprezentate, din care unele în premieră pe țară. E un public de oameni simpli, mai ales de tineret, din țara căruia revoluția socialistă a distrus vechile bariere, ce-l reduceau la situația de paria. Astăzi, îl poți vedea frecventînd terenurile de sport, sălile de spectacol, bibliotecile, localurile din centru, ceea ce dă întregului oraș un caracter viu, dinamic, tumultuos.

Școala de artă, înființată în competență. Dă consultații foștilor săi studenți, azi ingineri, în probleme tehnice, care cer documentație modernă, ori soluționează cazuri dificile de practică minieră, cum ar fi îndigirea locurilor subterane. Și — lucrul cel mai remarcabil — prin acest institut, Petroșaniul de astăzi a devenit un oraș cu multiple relații internaționale în domeniul științific. Comunicările cu forurile de știință minieră din străinătate, mai ales cu cele din țările vecine, democrat-populare, ca academiile de mine din Freiberg (R.D.G.) și din Cracovia, sau cu institutele de mine cehoslovace, din Ostrava și Koscice, sînt la ordin zilie. Se fac vizite de studiu, schimburi de publicații științifice, sau conferințe comune, la care Institutul din Petroșani, cel mai tînr, și-a dobîndit totuși un prestigiu.

Desi vremea era vitregă, nu m-am îndurat să părăsesc Valea Jiului fără să ajung totuși mai lungă culmea Retezatului, la Cîmpul lui Neag, singura comună care n-a fost atrasă în circuitul minier și-a rămas pînă astăzi la tradiționala ocupație a păstoritului și a tăierii lemnului din pădure. La prima vedere satul acesta molcom, cu case de lemn vopsite într-o

La orizont se văd muntii...

diferența enormă față de noile cvartale de locuințe, înalte de cîteva etaje, prevăzute cu tot confortul necesar unei vieți civilizate, care își croiesc loc prin demolarea cocioabelor de lemn cenușii și putrezite, aparținînd fostelor colonii, clădirile de burghieze cu abta zarvă demagogică despre „binefacerile” și „sacrificiile fără seamăn” în folosul muncitorului. Cvartalul de blocuri este celula urbană nouă, socialistă, care, alăturată clădirilor împănate de cinematografe și cluburi muncitorești, și altor cvartale asemănătoare (s-au clădit pînă acum 5.000 de apartamente, iar alte 2.700 sînt în proiect) schimbă radical înfățișarea centrelor miniere, transformîndu-le în adevărate orașe. Colonia și cvartalul nu sînt numai două tipuri de ansambluri arhitecturale deosebite, ci reprezintă două lumi, două concepții, una primitivă și degradantă, alta umană și civilizată, despre viața muncitorului.

sînt trepte firești către calificarea cea mai înaltă. A le urca pe rînd, nu mai constituie o problemă insolubilă ca altădată. Inginerul Felea, de la sectorul II al minei Petrița, a străbătut un drum tipic în zilele noastre, pentru o astfel de carieră. Fiul unui miner din Abrud, venit de multă vreme în Valea Jiului, a învățat la liceul din Petroșani, apoi la Institutul de mine absolvîndu-l în 1953. S-a născătorit încă din studenție, stabilindu-se în orașul natal. Mina o cunoaștea de fraged copil, din contactul cotidian cu lumea minerilor. Cit a învățat la liceul din Petroșani, în vacanțele de vară lucra ca miner la abataj. Calitățile esențiale ce se cer unui bun inginer de mină, forta fizică și experiența practică îngrămădate cu teoria înaltă, le-a dobîndit, în mod firesc, pe parcursul acestui drum ascendent.

1953, cu secții de canto, pian, acordeon, vioară, violoncel, contrabas, clarinet, instrumente de alamă, desen și pictură, actorie, regie și balet, e frecventată de vreo patru sute de elevi, din care mulți provin din alte centre miniere. Pasiunea pentru muzică a cucerit mai ales tineretul. Ion Suciu, electrician la mina Aninoasa, vine aproape zilnic cu autobusul, după terminarea lucrului, ca să ia lecții de canto, vioară și dirijat. Fica unui miner din Vulcan. Anuța Brînzeu, eșavă în anul al doilea la canto, e o mezzosoprana specializată în arii populare. În holul școlii, deasupra unei scări ce duce la etaj, am admirat pictura în ulei executată de un fost elev al școlii, Lasu Virgil, care înfățișează pe Doja la închisoare, stînd gînditor lîngă o masă, cu fața severă, luminată de o rază ce răzbate pe ferestra. Tabloul certifică un real talent și, după cum am fost informat, autorul său, încă tînr, va pleca la un institut de artă plastică. Mulți dintre profesorii școlii, și însuși directorul, sînt compozitori, membri ai uniunii de specialitate, scriu melodii pentru cîntec de masă și iau parte cu perseverență la stringerea folclorului muzical din Valea Jiului. Am avut ocazia să ascult cîteva din numeroasele melodii populare înregistrate pe bandă de magnetofon, care urmează să fie decifrate și clasate, pentru a constitui un capitol dintr-o operă de elaborare din inițiativa comitetului raional de partid.

culoare brună, cu moșnegi care vorbesc tărăgănat, pare cu totul străin de ritmul general al Văii Jiului. Află că bătrînii mai tîn și astăzi sărbătorile străvechi, zicese de origine păgînă, a trăsnetului și a ursului (de 1 august), cînd nu lucrează de frică să nu-i lovească fulgerul ori să nu le mîncească ursul oile. Localnicii au simțul tradiției și-ți povestesc, că satul lor, cel mai vechi din Valea Jiului, a fost al unui Neag, ce-a rămas aici primele case, că pe vremuri primăria era tocmai la Pui în Hațeg, căle de două zile pînă acolo, că lemnele tăiate din pădure se transportau pe Jiu, bucată cu bucată, că unii din ei posedă documente vechi scrise pe „piele de mîșă” și că, în timp, primul automobil a intrat în sat abia în 1934. Dar dincolo de aparențele arhaice, semnele vieții noi, cu ritmul lor dinamic, își afirmă cu vigoare prezența înnoitoare. Tinerii din generația nouă îmbracă salopeta și pufocia și cunosc să mine motojoagărele. În sat au apărut, printre vechile case de lemn, clădiri noi, de cărămidă, construite prin împrumut de stat, de către minerii pensionari sau de lucrătorii de la „IFE”. Sînt tot în stilul celorlalte dar mai înalte, mai mari, unele din ele vopsite în verde brîu — „culoarea pădurii” — putînd sluji de exemplu clădiri arhitecturale, în privința armonizării cu peisajul din jur. Un bătrîn, înfîlît la statură, plin, mi-a mărturisit regretul că vîrurile noi nu l-au apucat mai tînr, căci „s-ar fi făcut mecanic la mină”. Se petrece o radicală deplasare în mentalitatea acestor oameni, chiar la o vîrstă mai înaintată.

Orașul Lupeni este, fără îndoială, centrul minier cel mai complex și cel mai important din Valea Jiului. Ca mărime și ca număr de locuitori, se situează imediat după Petroșani, dar ca extindere a exploațiilor miniere stă în fruntea tuturor.

În ultima vreme, a devenit prin excelență un oraș al tineretului, ceea ce-i dă un aer proaspăt și viu. Dînr-un loc de biesteni și exod, unde minerii au făcut greve și au fost uciși de jandarmi, localitatea s-a schimbat, datorită condițiilor de viață create în acești ani, într-un punct de atracție al muncitorilor tineri, mai ales țărani, care sosesc încoace din toată țara. E un fenomen semnificativ pentru toată Valea Jiului, lucru pe care l-am constatat stînd de vorbă cu diverși tineri de aici. Astel Constantin Oceaneu, maestru de sector la Lupeni, s-a întors în localitate, după o absență de 15 ani. Tatăl său a lucrat la Lupeni, a luat parte la evenimentul sîngeros din 1929, a fost „discontat” de societate și a plecat în 1933 în satul său de obîrșie din regiunea Cluj, unde a și murit. Și lață că fiul, în anul 1949, revine în localitate, se stabilește definitiv, cu gîndul să n-o mai părăsească niciodată. E o consecință firească a schimbărilor esențiale ce s-au petrecut în viața orașului, cît și în toată Valea Jiului.

Acum douăzeci-treizeci de ani, Petroșaniul era un loc anost, fără personalitate. O enciclopedie îl caracteriza în cuvînte banale: „Oraș din sîl jud. Hunedoara, în valea superioară a Jiului. Am mari exploații carbonifere. Reședință a regiunii a IV-a miniere”. În schimb apologetii societăților miniere vedeau peste tot „un suflu nou de civilizație”, transformînd localitatea în scrierile lor ditirambice într-un paradis. Aparent, tot ce există în oraș, de la distracții pînă la magazine de alimente, era destinat „pentru muncitori”. De fapt însă, capitalismul, travestit grotesc în haine democratice, își imprimă pretutindeni amprenta rapace, creînd o atmosferă apăsătoare. Distracțiile, mîncarea și cultura erau distribuite strict pe categorii sociale. Muncitorii aveau alt cazinou decît funcționarii. Industriașii își aveau locurile lor de petrecere. Care miner a jucat tenis sau a palinat pe terenurile de sport ale societăților miniere? Consumurile „pentru muncitori” aparțineau de-o societate anonimă, finanțată de întreprinderile miniere, care obțineau, pe aceste cale, un spor de beneficiu, sub masca de binefăcătoare. Cultura „pentru muncitori”, răspîndită prin tot felul de asociații cu nume de priinți, era de joasă calitate. Spectacole naive, sub formă de „sezători pentru copii și părinți”, în cadrul cărora se producea „un admirabil cor pe patru voci” sau vreo piesă de teatru dată de elevi, constituiau nivelul artistic suprem al acestei culturi pseudo-populare.

Prin mijlocirea unui tînr profesor la secția de artă plastică a școlii, am făcut cunoștință cu un grup entuziast de pictori sub 30 de ani, proaspăt absolvenți ai institutului din Cluj, care s-au stabilit la Petroșani, pentru a cunoaște nemijlocit lumina minerilor. Sînt organizați într-un cenacul, la sediul căruia există un atelier unde lucrează toți împreună. Temele noi li se impun impetuos, din realitatea imediată. Cu carnetul de schițe colinda minele din satele de munte. Lucrul în colectiv prilejuiește confruntări de opinii și discuții prietenești despre tablourile în curs de elaborare. Pînă și metoda de documentare le-a ridicat inițial probleme dificile. Dar acolo unde un artist tînr, încă neexperimentat, s-ar fi ciocnit de obstacole de netrecut, ori s-ar fi descurajat la primul insucces, colectivul a reușit să răzbească, colectivul a reușit să răzbească. De pe acum tinerii pictori din Petroșani au satisfacția să constate că merg pe un drum bun, fructuos pentru formarea lor artistică și în vreme ce colegii lor rămășiți în orașe mai comode se prezintă la expoziții cu flori și naturi moarte, ei se pot mîndri cu o serie numeroasă de logograme și picturi inspirate din viața minerilor, ca acelea pe care le-au trimis la ultima expoziție inter-regională de la Timișoara.

De multe ori, cînd întrebam pe cineva cum se simte pe pămîntul minieresc, mi se răspundea printr-o locuțiune: „Cine bea din apa Jiului (sau de Petroșani) n-o mai uită niciodată”.

Aparent, locuțiunea motivează atașamentul față de aceste meleaguri, prin frumusețea naturii. În fond, însă, sentimentul de afecțiune se adresează mai mult oamenilor care le populază. Nu fac o constatare de circumstanță, întorsă fericit din condei. Un doctor din Petroșani, care a trăit 90 de ani în Valea Jiului, mi-a mărturisit că timpul petrecut la Lupeni, printre mineri, i-a dat cele mai mari satisfacții sufletești. Deși lucra într-un spital improvizat, fără aparatură necesară, luptîndu-se cu mari greutăți, a fost recompensat prin dragostea fără preț a populației simple. Venea cîte-o femeie, căreia îi salvase copilul sau soțul, cu un buchet de flori în mînă: „Domnule doctor, n-am banși să-ți plătesc, dar primește aceste flori cu mulțumire”. De Anul Nou, dimineea, a fost trezit de-un grup de mineri, care așteptau în fața casei. Întreaga, veni la leacstră și atunci u-nul din mulțime se ridică pe gard și-i spune: „Muncitorimea din Lupeni a venit să vă ureze un An Nou fericit”. „Nici aurul n-ar fi prețuit cît aceste dovezi de recunoștință, înduioșătoare”, își închie doctorul povestirea, înduioșat ca de amintirea unei vechi iubiri.

Vorbînd despre Petroșani, nu se poate omite în nici un caz Institutul de mine, care constituie una din mîndriile raionului, și cu echipa de fotbal „Jiu” care-și are suporterii ei îndîcărâți. Petroșani este un centru universitar, iar figura studentului în uniformă neagră, cu nasturi aurii, a devenit extrem de populară în oraș. Înființat în 1948 sub numele de „Institutul cărbunelui” a funcționat cîțiva ani în localuri improvizate, pînă la terminarea noilor clădiri, prevăzute cu săli de cursuri și laboratoare moderne. Situate pe deal, cele două edificii impozante ale institutului se văd de departe, proiectîndu-se pe un fond de azur și de brînz. De curînd, institutul s-a mărit prin contopirea lui cu institutele similare din Timișoara și București, avînd actualmente două facultăți: una de mine și alta de electromecanică minieră.

Institutul e iubit în Valea Jiului, fiindcă toți inginerii tineri l-au frecventat ani de-a rîndul, iar mulți dintre studenții actuali sînt copii de-a minerilor. Apoi, lucru și mai important, teoriile nu se predau în gol ci în strînsă legătură cu practica în subteran. Încă în primul an, studenții trec prin toate treptele muncii minierești, de la vagonetar și pînă la șef de echipă, sub imediata îndrumare a minerilor bătrîni. Novicele își dă seama de la început dacă mina e pe placul său ori nu; iar cei patru cinci ani de studenție la Petroșani îi leagă sufletește de mediul minieresc.

Institutul de mine din Petroșani, mai o și lor științific, de înaltă

de multe ori, cînd întrebam pe cineva cum se simte pe pămîntul minieresc, mi se răspundea printr-o locuțiune: „Cine bea din apa Jiului (sau de Petroșani) n-o mai uită niciodată”.

Aparent, locuțiunea motivează atașamentul față de aceste meleaguri, prin frumusețea naturii. În fond, însă, sentimentul de afecțiune se adresează mai mult oamenilor care le populază. Nu fac o constatare de circumstanță, întorsă fericit din condei. Un doctor din Petroșani, care a trăit 90 de ani în Valea Jiului, mi-a mărturisit că timpul petrecut la Lupeni, printre mineri, i-a dat cele mai mari satisfacții sufletești. Deși lucra într-un spital improvizat, fără aparatură necesară, luptîndu-se cu mari greutăți, a fost recompensat prin dragostea fără preț a populației simple. Venea cîte-o femeie, căreia îi salvase copilul sau soțul, cu un buchet de flori în mînă: „Domnule doctor, n-am banși să-ți plătesc, dar primește aceste flori cu mulțumire”. De Anul Nou, dimineea, a fost trezit de-un grup de mineri, care așteptau în fața casei. Întreaga, veni la leacstră și atunci u-nul din mulțime se ridică pe gard și-i spune: „Muncitorimea din Lupeni a venit să vă ureze un An Nou fericit”. „Nici aurul n-ar fi prețuit cît aceste dovezi de recunoștință, înduioșătoare”, își închie doctorul povestirea, înduioșat ca de amintirea unei vechi iubiri.

Unul din tinerii profesori de la Institutul de mine, sosit și el în aceste meleaguri și-a motivat dorința de a rămîne aici pentru toată viața, referîndu-se tot la atașamentul față de mineri. „E drept că sînt dur. Dar sînt mai deschis, mai larg la inimă. Gîndesc mai sănătos, muncitoroeste, sînt mai aproape de vederile mele de viață. De aceea mă simt bine în tro și-n Valea Jiului...”

V. Nicorovici

Desene de Iulian Olariu

Stea deasupra minelor

Al înflorit nădejdele în tine,
O stea de jar, pe vechi nepieritoare,
Cu mii de rădăcini înfrînt-e-n mine,
În miezul greu de noapte și dozoare,
Soare și floare,
Stea deasupra minelor.

Cu focul tău în ochi pornese minerii,
Luceafăr al ostrii trudoare,
Și răscosec prin stîncile tăcerii,
Și te aprind mai viu pe largă zare,
Soare și floare,
Stea deasupra minelor.

Baia Sprie, april 1958. **Ion Brad**

Aurul

Omul era înalt și avea mîinile mari și negre,
În ochii lui ardeau, în fulgere candido,
focurile roșii ale speranței.
Ducea cu el, în mină,
alături de inimă,
cuvîntul Partidului...
Inima nu și-a conținut bătaia
decît atunci,
cînd un om al patronului
a prăbușit, în iadul minei, o lesped,
peste trupul comunistului.
L-au căutat trupul
și l-au găsit, sîrtecat, acolo-n adînc.
Sîngele se prelingea din rîni
amestecat cu țărîna și pulberea aurie

și minerii l-au luat pe brațe și l-au dus afară, la lumina soarelui.
Nimeni nu plîngea, numai vîntul durerii
loșnea în frunzele palmelor aspre,
lacrimile se pietrificau în sulței,
amare...
Convulsul se apropia, în tăcere,
tîvrașii îl aduceau
și carnea insingurată a comunistului
se înfrîca cu trupurile lor tinere.
Au apărut, la gura minei,
l-au purtat prima oară, după trei mii de ani
minerii au scos din adîncuri,
aurul, aurul...

Gheorghe Tomozei

În adîncul minei

În adîncul minei,
oamenii nu-și spun nici bună-dimineea,
nici bună-seara;
nici nu-i dimineea și nu-i seară.
Timpul e minereu
în blocul de stîncă.
Îl desfaci cu pichamerul
fărîmă cu fărîmă.
Cu fiecare metru săpat
extragi din munte

o tonă de pirită
și-o tonă de timp.
Undeva, minerul curat se-alege de rocă,
undeava, timpul-aur se alege de timpul-zgîră
undeava, tonele de minereu curat
se unesc cu tonele de timp-aur
și cu tone de vis
și se fac conștiința omului nou
și istorie.

Florența Albu

Dimineata

Dimineata, cînd brazii își scutură ceața
și răsar cel dinții miner în praguri,
ce adîncime capătă cerul
îndărătul liniștii lui.

în fiecare zi le flutură
pe unde-i stîncă mai colțoasă s-o detune.
Cînd își poartă pașii prin subteranele galerii
și chiotul echipei acoperă glasul dina mitei,
din somnu-i milenar se trezește
singele negru-al cărbunelui.

Își leagă lampa grea cu carbid, lampă de-ostaș,
mereu aprinsă în miezul pămîntului,
merge încet, puțin aplecat, de parcă ascultă
cum creșc, bogate, în adîncul țării rădăcinile minei.

Aceiași cărbune ce lunecă între maluri
legăndu-se o dată cu toate șlepurile Dunării,
aceiași cărbune ce-și încinge la alb energia
în marile cupatoare hunedorene.

Pămîntul îl știe vigoarea
supus pînă-n virful palmelor grele,
aceste palme peste conturul cărora cade acum
făcîra surmă-a surisului.

Dimineata, cînd brazii își scutură ceața
și răsar cel dinții miner în praguri,
ce adîncime capătă cerul
îndărătul liniștii lui.

Acolo, jos, în inimă de munte,
cuvintele partidului, desfășurate steag,

Minerii mei de-aici, cutezătorii,
Din biruinți cu piatra, și-au păstrat
Puterea ce-a strivit asupritorii,
— Ciopliind în diamantul fermecat.

Învie-n mine vremea risipită
Cînd omului speranța i-a zîmbit,
Sub bolta lui sălbatic înfrîntă
Să fie-n viitor mai fericit.

Stăpîni pe avuția lor străbună
Prietenii buni, cu muntele și mina,
Din tone de cărbuni care le-adună
Dă veacului căldura și lumina.

Încerc o bucurie ne-ncercată,
Noi abataje freamătă-n ecou...

I. Calovia

Codri

Intrați pe sub pămînt ca o pădure
Minerii teferi ca niște goruni,
Sub pocnetul pichamerelor dure
Scot din adînc pădurea de cărbuni.

Se bat aici în subteran, aeve
Doi codri mari. Un codru mort, apus
Și-un codru omeneșc mustind de seve...
Se bat, ca pacea să domnească sus.

Rucălin Mureșanu

RAZDANCINIILE

CAP. XXX

PREPELIȚA ÎN BARBA

Că a ieșit din minți, Grunz continua să strige:

— Te mănincă de viu, Orbescule. Nu te iert, Orbescule! Te mănincă de viu.

Subinspectorul, întemnit, nu mai știu nici ce să facă, nici ce să creadă. Iși spuse: „Acum o să se repedă asupra mea, să mă bătă. Ori poate, sursucitat cum este, să mă omore”. Iși scoase ochelarii de pe nas. Înținse mâna și-l puse pe birou: „Ce! puțin dacă mă văzui că prin ceafă. I se pără mai puțin fioros. Se uită spre ușă, voină să calculeze dacă ar putea să ajungă la ea din două sau din trei salturi. Să fugă. Să scape. Dete cu ochii peste o mogledeată. În zăpăceala care-l cuprinsese, socoli că mogledeata nu poate fi decât Găman. Iși aduse repede aminte că pe Găman îl lăseseră în zăpăci împușcat de grăniceri. Atunci cine putea fi? A. da! Stamate! Stamate de la cifra. Stamate nu știa nici de moartea țelci, nici de conflictul ridicol care se iscăse pe neașteptate între el, Orbescu, și inspectorul din cauza Mamiței. Orice-ar fi ea se întinplea mai pe urmă cu el. Stamate nu trebuia să fie marlor. Ar fi pâlăvărăgit. Poate că-l ar fusă amuzat și că comuncle despre cearta lor la București. Înținse mina și-l arătă lui Grunz care, desigur, îl uitase. Spuse:

— Să trăii, domnule inspector, poate doriți să-i ordonați ceva lui Stamate.

Grunz privi și el spre ușă. Urlă:

— N-ai plecat, Stamate? De ce mai stai, Stamate? Du-te sub mușuroiul tău, cîrîță! Șterge-o în vizuina ta, dihorule! Du-te dracului, Stamate!

Omul de la cifra se înclină:

— Mă duc, domnule inspector. Să trăii, domnule inspector, pleacă odală, Stamate. Lasă-ne singuri, Stamate! Am de vorbit cu Orbescu, Stamate!

Omul de la cifra plecă și închise ușa pe dinătară. O clipă, Orbescu, nevăzîndu-l fața care se răsise și se schimonosise de minie, crezu că Grunz s-a mai potolit. Zise, aproape șoptit:

— Să trăii, domnule inspector. Să trăii și tu, domnule inspector. Grunz vedea că buzele lui Orbescu se mișcă. Iși dădea seama că inspectorul îi spune ceva. Dar ce anume îi spunea Orbescu nu pricepea. Mîntea lui Grunz era stăpînită de o singură imagine. Mamița era mare și era goală. Era negricioasă și lipicioasă și sta culcată în patul lor vast din somptuosul dormitor. Și lângă trupul cald al Mamiței pe care el îl iubea și-l dorea, cu toate că deseori îl înșela, i se părea că zărește trupul spelb și sîrjit al subinspectorului. Viziunea își aprindea ciuda și gelozia. Il turba.

— Fugi, Orbescule! Fugi, Orbescule, că te omor, Orbescule! Fugi, Orbescule, că te mănincă de viu!

Se repezi spre Orbescu cu intenția să-l prindă și să-l sfărîme. Subinspectorul, care sta cu spatele aproape lipit de zid, sări în lături. Grunz, care nu se aștepta la săritura, se izbi de zid. Nasul începu să-i sîngere. Se întoarce în jur și se uită după Orbescu. Acesta începu să alerge ca înnebunit în jurul biroului. Grunz fugi după Orbescu pînă-l trecură sudorile. Gîfîind și alergînd, spunea:

— Stai, Orbescule, să te prind, Orbescule. Stai, să te mănincă de viu, Orbescule. N-auri, Orbescule? Stai să te omor, Orbescule. N-auri, Orbescule?

Orbescu îl auzea. Însă spunea care pusesse stăpînire pe el îl împiedica să se oprise.

— Stai, Orbescule, stai să te omor, Orbescule!

— Nu stau, să trăii, domnule inspector. Nu stau.

Cu toată spaima care îl stăpînea, se uită în urmă. Și văzîndu-l ca prin ceață pe Grunz care îl țugărea, și aduse aminte de cîinele Mox, care îl țugărise, îl încolțise și-l mușcase pe Drac galina Faracș. Și i se pără că Grunz semăna cu Mox. Și i se pără că lui Grunz i se transformase capul în cap de cîine. I veni să ridă. Și rise. Grunz se opri, scoase batista, își șterse fața de nădușeală. Iși șterse nasul, își șterse și miințele. Se opri și Orbescu să mai răsufle. Se opri și pîndi mișcările lui Grunz, ca la nevoie să se aștearnă iarăși pe fugă. Încercă să-și alunge risul care-l rămăsesse prins pe față și pe gură. Nu reuși. I auzi pe Grunz spunînd:

— Ai Care va să zică, mal și rizi de mine, Orbescule? După ce că mi-ai ademint-o pe Mamița și-ai trit-o în păcat, și-ai făcut-o să-mi pună coarne, mai și rizi de mine, Orbescule! Mă mai și batjocorești în fața Stai, Orbescule, că-ți arăt eu fie, Orbescule! Te-nvăț eu mințe, Orbescule.

Apucă un scaun, îl ridică și-l aruncă în Orbescu. Subinspectorul auzi vijitil scaunului prin aer și se cluci. Cum lui Grunz îi tremuraseră miințele, scaunul nu-și alinase finta. Aruncat prea sus, izbi portretul înrămat și atrînat în perete al regelui și-l făcu fînduri. Afi acumut cit și rămășițele portretului se prăbîșiră peste Orbescu. Subinspectorul, lovit în cap, se scutură și năzînd să se folosească de ătalia lui mentană a lui Grunz, se năpusti spre ușă. Grunz însă îl bară cetea și întînzînd piciorul îl puse piedică. Orbescu se lupta pe covor. Grunz îl întoarse cu fața în sus și încleacă pe el.

— Așa! Care va să zică, Orbescule, nu mai ascuți de inspectorul tău. Nu mai ascuți de Dumnezul tău, Orbescule. Vrei să fugi, Orbescule. Vrei să scapi, Orbescule. Vrei să mă lași nerăzburat și nenorocit, Orbescule.

Subinspectorul îl vijifia capul. Văzu ca prin negură obrazul roșu și achimonosit al inspectorului și se înfri coș și mai mult. Gîndi: „Acum mă omorează... Acum mă omorează.” Zgîduit de frică, iși pî

— Nu mă ucideți, domnule inspector! Nu mă omoriți, domnule inspector! Spun tot.

Grunz îl luă de urechi. Il sălta capul. Începu să-l izbească de covor. Grosimea covorului mai ușură loviturile. Inspectorul zise scrișnit:

— Ce să-mi mai spui? Știu tot, Orbescule. Acum n-ai ce să-mi mai spui, Orbescule.

— Nu știți nimic, domnule inspector. Să trăii, domnule inspector, am să vă spun multe, domnule inspector.

— Aș, n-ai ce să-mi spui, Orbescule. Miinți, Orbescule. Știu tot, Orbescule.

Grunz își simți gura plină de clăbuc amar. Iși suspe făclie, adună tot clăbucul cu limba și cum Orbescu tocmai deschisese gura vrînd să se lingue și să se roage din nou de iertare, îl aruncă amarul clăbuc drept în fundul gîtului. Orbescu vru să-i scuipe pe inspector cu același clăbuc. Grunz însă îl observă jocul făclilor și al gîtului și-l plensi cu palma peste dinți. Zise:

— Inghite, Orbescule! Inghite, că și eu am inghitit, Orbescule!

Subinspectorul se zbatu. Încercă să se răsucescă și să scuipe alături. Grunz îl ținu strîns cu fața în sus.

— Inghite, Orbescule! Inghite, că și eu am inghitit, Orbescule!

Il mai plensi o dată cu palma peste dinți. Orbescu inghitit nu numai ceea ce nu voise să inghită dar și un dinte care i se rupșese. Zise:

— Omoriți-mă, domnule Inspector Omoriți-mă dacă vreți să mă omoriți, dar nu înainte de a mă ascuți. Posed șcrete cu privire la persoana dumneavoastră. La onoarea dumneavoastră.

Grunz îl mai poci o dată cu capul de covor, însă ceva mai încet.

— Miinți, Orbescule. Miinți ca să-mi scapi.

— Nu mint, domnule inspector. Dacă se va dovedi că mint, să mă împușcați, domnule inspector.

Grunz îl slăbi.

— Scoală-te, Orbescule! Scoală-te și cîntă! Însă nu cumva să încerci să mă miinți că te ucid, Orbescule.

Subinspectorul se ridică cu greu, își potrivii hainele care i se bolșeră pe trup, își pipăi buzele umfiate, luă ochelarii de pe birou și și-i așeză pe nas.

— Să trăii, domnule inspector. Acuma dumneavoastră trebuie să vă arătați om tare. Om foarte tare. Vă așteptă încercări mari.

— Asta voiăți să-mi spui, Orbescule?

Cu pași mari se îndreptă spre el. gata să-l inghenche de din nou. Orbescu însă observă, că miința inspectorului nu mai era în clocoț. Zise:

— Dacă vreți, sugrumați-mă, domnule inspector. Sugrumați-mă ca pe lovca Silef.

Grunz se trase îndărăt.

— De ce-mi amatești de bulgă-roală?

— Din prostie, domnule inspector. Dar, dacă vreți, sugrumați-mă. Însă înainte de a mă sugruma, trebuie să mă ascuțați.

Grunz tăcu și își mușcă buzele. O ucisese pe lovca Silef. Se lăsase înșelat și jefuit de Stînjinel. Acum se lăsa copleșit de minie împotriva lui Orbescu pentru că Mamița îl înșelase cu subinspectorul. Avea dreptate Orbescu să-l îndemne să fie om tare. Ba chiar să fie om foarte tare. Min-drița nu-i îngădui să-și recunoască slăbiciunile.

— Adică ce vreți dumne-ă să-mi spui, Orbescule? De ce să fiu om tare, ba chiar om foarte tare? Nu sînt eu tare, Orbescule? Nu sînt eu foarte tare, Orbescule? Afiă că sînt tare. Afiă că sînt foarte tare, Orbescule.

— Să mă iertați, domnule inspector. Ar fi bine să fiți, însă din nefericire nu sînteți.

— Dar eu bat oameni, Orbescule, și nu mi-e frică. Omor oameni, Orbescule, și nu mi-e frică. Ce vreți mai mult de la mine, Orbescule? Nu jire rușine să vreți mai mult de la mine, Orbescule?

— Să trăii, domnule inspector. Vreau să vă fac o propunere.

— Încă una, Orbescule?

— Încă una, domnule inspector.

— Te ascult, Cîntă, Orbescule!

— Dumneavoastră sînteți obosit, domnule inspector.

— Da, Orbescule, sînt obosit. Sînt chiar foarte obosit.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

— Și eu sînt obosit, domnule inspector.

Inspectorului îi plăcu asemănarea cu leul.

— Dacă te prindeam, te sfărîmam între făci și te inghencheam, Orbescule.

— Acum pot să vă spun, domnule inspector, că la un moment dat mi-a fost grozav de frică. Am crezut... Să trăii, domnule inspector, am crezut că s-a zis cu mine.

Grunz fu măgălit. Trase din figar. Sorbi din calea. Întrebă:

— Și acum mărturiseste-mi cîntit, Orbescule. Acum nu-ți mai e frică de mine?

— Ba da. Și acum îmi este frică de dumneavoastră, domnule inspector, mai ales că... Mai ales din cauza celor ce vreau să vă spun, domnule inspector.

— Frică de mine trebuie să-ți fie totdeauna, Orbescule. Sînt șeful dumitale și sînt Dumnezul dumitale. Dar, în sfîrșit, spune ce vreți să-mi spui. Cîntă!

— Intii, domnule inspector, să știți că nu sînteți un om tare.

Grunz sări ca întepat.

— Cum nu sînt tare? Ți-am mal spus: sînt tare. Sînt foarte tare. Bat oameni. Omor oameni, Orbescule...

Subinspectorul își lăsa trupul să-l lungece de pe scaun. Grunz crezu că:

— Dacă m-ai stimat și m-ai iubit, Orbescule, atunci pentru ce m-ai înșelat Mamița cu dumneata? Și pentru ce ai acceptat, Orbescule, ca Mamița să-mi pună coarne cu dumneata? Tocmai cu dumneata?

— De ce era să-mi fie teamă?

— La început nu v-a fost teamă pentru că nu avea de ce să vă fie. Însă a venit domnul inspector general Stînjinel. Și atunci...

— Orbescule!

— La ordin, să trăii, domnule inspector.

— Nu-i mal spune escrocului inspector general. Și nu-i mal domni. Nu mai e inspector general. E numai un escroc. Un spion. Un tilhar. Un...

— Da, domnule inspector general. A venit pretinsul inspector general Stînjinel. V-a întrebă de lovca Silef. V-a înștiințat că lovca Silef e cerință la București. Și atunci... Atunci, domnule inspector, v-a intrat frica în oase. V-ați pierdut firea. V-ați fîsticit. V-ați încurcat în declarații.

— Eu? M-am încurcat eu în declarații, Orbescule?

— V-ați încurcat, domnule inspector. Se vedea cit de colo că sînteți vinovaț. Eu, domnule inspector, am încercat să vă ajut.

— Într-adevăr, Orbescule, dumneata ai încercat să mă ajut. Dar pentru ce-mi aduci acum aminte de toate acestea?

— Pentru că aș dori să vă convingeți, domnule inspector, că vă stimez și că vă iubesc.

Grunz strînse pumnii. Scrișni. Spuse apăsă, de parcă ar fi vrut să-l strivească pe Orbescu cu vorbele:

— Dacă m-ai stimat și m-ai iubit, Orbescule, atunci pentru ce m-ai înșelat Mamița cu dumneata? Și pentru ce ai acceptat, Orbescule, ca Mamița să-mi pună coarne cu dumneata? Tocmai cu dumneata?

— De ce era să-mi fie teamă?

— La început nu v-a fost teamă pentru că nu avea de ce să vă fie. Însă a venit domnul inspector general Stînjinel. Și atunci...

— Orbescule!

— La ordin, să trăii, domnule inspector.

— Nu-i mal spune escrocului inspector general. Și nu-i mal domni. Nu mai e inspector general. E numai un escroc. Un spion. Un tilhar. Un...

— Da,

SINT AMARE

— Bună seară, Velico, spuse preoteasa Tilda. Ți-am adus musafir pentru noapte.
— Pe un pat larg, de lemn, fărânc, se afla o femeie cu față vestită. Femeia peteca niște rufe, chiorindu-se la lumina săracă a becului.
— Bună seară, preoteasă Tilda.
— În colț ardea focul într-o sobă neagră, de tuci. Lingă sobă, un braț de lemne ude.
— Preoteasa Tilda plecă. Femeia o rugă pe Rafira să se descolosească de straiete grele, să se descalțe și să-și usuce picioarele înghețate la sobă și apoi să se pregătească de culcare.
— Rafira se dezbracă, se descâlță și se așază lângă sobă.
— Abia acum îmi dau seama că am fost de înghețată, dumneață, Velico.
— Apoi, vei fi umbrit mult prin viscol.

— Mult, mult de tot.
— Cu necazuri, femeie?
— Cu necazuri. Că nu-și lasă nimeni casa la vreme de iarnă, să bată ulițele și zăpezile și să acire adăpost de noapte de la străini de florile-măru-lui.
— Necazurile cad pe oameni. Dacă ar cădea pe copaci n-ar mai fi necazuri. Ar fi trăznete.
— Se trase lângă sobă, se aplecă, luă lemne și umplu soba. Lemnele începură să știrie. Jarul le pătrunse, se aprinseră și soba se roși.
— Trebuie să fie cumplit afară.
— Viscol, spuse Rafira. Viscol și ger moale.

— Când viscolete, gerul e moale. Gerul se înțește abia după ce ală viscolul și prinde a bate vântul.
— Velica se dădu jos din pat, se tiri pină la usă și puse ivărul — un ivăr lung și gros de lemn. Rafira băgă de seamă că Velica avea picioarele tăiate mai sus de genunchi și că mergea greu, tirindu-se pe cioturi și sprâjnindu-se în miini. Întrebă:
— Dar pentru ce tragi dumneață, Velico, ivărul? Ne aflăm în casa prea cinstiților părinți Bold. Crezi oare că vor năvăli peste noi, la noaptea, filharii să ne jefuie avutul care ne lipsește?
— Drept răspuns, Velica bombăni câteva cuvinte din care Rafira nu înțelege nimic. Se tiri pină la usă și se apucă de margine cu miinile, se sprâjni în cioturi și se sui la loc. Lăsa din nou cămașa ruptă și continuă să-și coasă peticul.
— Cănașa e a paraceliserului. Mai mă miinile și el din când în când cu cite un colac.
— Rafira căută în desăgă, scoase pînne și brinză, împărți mîncarea cu Velico.

— Mulțum.
— Mincară mult timp tăcute, meste-cind cu grija dumneață înalte de a-și înghiți, ca oamenii chibzuți care nu au niciodată grabă. Bătură apă dintr-un colț de lemn.
— Rafira se miră în sine ea de faptul că o femeie din casa părintelui Bold, vestită și schiloată de deasupra, mîncase cu atita poftă din darul ei. Sătulă și îmbălzăită, Velica primise grai limpat:
— Te-ai mirat pentru ce am pus ivărul la usă...
— M-am cam mirat, spuse încet Rafira.
— Din pricina hîrbarului.
— Rafira nu înțelege. Întrebă:
— Care hîrbar?
— Apoi, dumneață, părințele Cori.
— Părințele Cori? Mi s-a părut om cumsecade.
— I s-a dus buhul peste șapte hotare de cumsecade ce este... Dar dumneață de pe unde ești de nu ți-a ajuns nimic la urechi?
— Din munți, de la Condor.

— De mulți ani la părințele Cori nu mai vine nici o femeie la spovedit.
— I s-a luat harul?
— Nu i s-a luat nici un har. Părințele Cori are proptele. Frațele mai mic al sfinției sale a fost făcut prefect. Dar mahalaua abia îl mai răbdă. Numai că nu-i dă cu huo. Se leagă de muierile oamenilor. Cînd venea la sfinția sa la spovedit, se lega de ele pe cînd le spovedea. Pe multe le-a și tirit în păcat.
— Cu toată tristețea de care era stăpînită, Rafira rise:
— Și dumneață, Velico, te-ai temut că părințele Cori o să dea buzna peste noi la noapte? Sîntem amîndouă femei aproape bătrîne.

— Părințele Cori se află sub blestem. De cum se lasă întunericul peste pămînt și pină se luminează, în părințele Cori intră satana. La lumina zilei părințele Cori e mai domol, dar pe întuneric se te ferească Dumnezeu sîntul. Îi tremurără nările ca unui armasar. Nu mai are nici o lege.
— Rafira se duse și controlă ivarul. Velica spuse:
— E trainic ivărul și e bine pus.
— Și părintelui Cori nu i s-a întimplat niciodată ca una sau alta dintre femeile de care s-a legat să-și jumoale barba?

— I s-a întimplat. Și nu numai o dată. Fetele s-au ridicat de sub praf și au părăsit sînta biserică o-cărdindu-l. Attele l-au răs, cum spui dumneață, de barbă. Însă boala părintelui Cori se pare că nu are leac. L-a blestemat Dumnezeu, Rafira, cu greu blestem. Într-o dumineață — faptul s-a petrecut acum doi ani — părințele Cori a aflat că Neagu Negru, grefierul, care are casă peste drum de biserică, ar fi plecat la vinătoare, în munți. A lăsat baltă slujba și a trecut drumul. A găsit-o în tindă pe Parasca, nevasta lui Neagu.
— Te plac, pulcă...
— Sînt femeie măritată, părinte. E păcat.

— Mă rog eu lui Dumnezeu să ne ierte păcatul, Parasca.
— Femeia s-a îmbrîncit. Părințele Cori a început să se luple cu ea. La tîpote Parasca, a ieșit din odaie Neagu Negru cu pușca de vinătoare în mină.
— Fugi, părinte, i-a spus. Fugi că te puse și intru în pușcărie.
— Părințele Cori a lăsat femeia în pace, și-a ridicat satana și-a luat-o la goană. Cînd a fost să treacă trotuarul, părințele Cori s-a împiedicat în satana și a căzut. Neagu Negru a descărcat pușca cu două țevi în zețutul sfinției sale. Cartușele erau încărcate cu alice pentru iepuri. S-a adunat lumea ca la urs. A venit preoteasa Tilda și cu paraceliserul, l-au ridicat și l-au adus aici, acasă. Au chemat doctorul. O săptămînă l-a ținut doctorul întins pe pat, cu barba în jos, și i-a scos alicele din zețutul ciuruit... În casă... În casă preoteasa Tilda nu poate să țină nici fată, nici femeie. Pe citeva le-a lăsat părințele Cori cu burta la gură. Preoteasa Tilda le-a alungat. M-a adus pe mine, o schiloată.

— Dar ce muncă poți face dumneață, Velico?
— Destulă, pentru leața pe care nu o primesc și pentru pînă pe care nu o mîncîm. Casa o scutură preoteasa Tilda. Curtea o mătură țircovnicul. Rufe... Ei... Eu spal rufe. Mă tirăsc pină la lingă albia pusă jos și spăl și spăl... Mi s-au umflat și mi s-au jupuit miinile de alita apă fierbinte și de alita soacră... Mă tirăsc la bucatărie. Aprind focul, spal vasele, gătesc cu ochii la foc mîncăruri așee. Îi place să mîncîne bine părintelui Cori și mereu alte feluri

— Așa cum sint, fără picioare, unde m-aș putea duce? Cine m-ar primi?
— N-ai fete? N-ai feciori?
— Am o fată, drața mamei, dragă. Bărbatul mi-a murit pe cînd eram încă tînără. Trăiam la Berend. Aveam casa mea, viștoarele mele, pămintul meu. Am crescut fata. Am măritat-o și mi-am băgat ginere în casă. Voiam să nu rămîn singură. Aș fi dus-o bine, dacă nu rămînem fără picioare...
— Cum ți-a venit nenorocirea?
— Se pregăteau alegeri. Treceau țirgovești prin sat cu mașinile. Într-o zi m-a izbit o mașină și mi-a ruț picioarele. M-au adus aici la spital. Se umflaser. Înnegriseră. Mi le-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

— Părințele Cori o duce tot într-o harță cu preoteasa Tilda.
— Dar ce nu îi se ajunge de se hărțuie? Din ce a intrat vrajba în casă?
— Ți-am spus. Părințele Cori e hîrbar. Se leagă de muierile oamenilor. Au fost și anechete. Dumneață biserică e aproape goală. Mahalaua nu-și mai

de bucate. Nici nu știu ce să mai născocesc ca să-l mulțumesc.
— Iar curcan, Velico, iar curcan? Tot curcan am mîncat și ieri...
— Rafira asculta. I se strîngea inima și o podidea greata. Întrebă:
— Dar pentru ce stai, dumneață, Velica, la o asemenea casă?

— Nu e bătrînă, preoteasă Tildă, nu e de loc bătrînă. Dacă nu mă lași să mă duc la ea, îmi amulg barba.
— Smulgeți-o, că atita ții smulso-acum nu mai ai ce smulge.
— Părințele Cori se certă mult timp cu preoteasa Tilda, folosind amîndouă așa cum aveau obiceiul, cuvinte alese și glasuiri cuvioase.
— Dumneață, Velico, scoțeteți că o să încerce să năvălească peste noi?
— N-ar fi de mirare, Rafira.
— Femeia din Condor pogori din pat, alese o scurtătură noduroasă, și spuse:
— În munții noștri, la Condor, eu am puscat lupi. Aici, dacă va fi nevoie, voi cotonogii pe sfinția sa părințele Coriolan Bold cum nu l-a

Zaharia Stancu
Ilustrații de FLORICA CORDESCU

„Anti-Dühring“ și combaterea tezelor estetice revizioniste

(Urmare din pag. 1)

Engels subliniază în „Anti-Dühring“ că „toată istoria de pînă acum, cu excepția stărilor primitive, este istoria unor lupte de clasă, că aceste clase sociale aflate în luptă sînt întotdeauna produse ale raporturilor de producție și de schimb, cu un cuvînt ale raporturilor economice din epoca respectivă; că deci întotdeauna structura economică a societății constituie fundamentul real, prin care urmează a se explica în ultimă instanță întreaga su-prastructură a instituțiilor juridice și politice, ca și aceea a concepțiilor religioase, filozofice și de altă natură, din fiecare perioadă istorică. Arta aparține și ea acestei suprastructuri, ogîndindu-se în ultimă instanță viața so-cială și își exercită la rîndul său in-fluența activă asupra acesteia. Marx-ismul ne dă posibilitatea să înțelegem determinarea istorică a apariției unor lozinci ca „arta pentru artă” sau „arta pentru popor”. Acestea nu sînt simple invenții ale unor teoreticeni, ci expresii ale unor interese de clasă. Revoluția socialistă pune la ordinea zilei înlăturarea definitivă a „artei pentru artă”, transformarea reală a artei într-un bun al maselor. Această necesitate o înțelege oricine a apro-fundat și și-a însușit teoria marxist-leninistă a reflecției, oricine a reușit să priceapă că desființarea exploării omului de către om, transformarea tu-toror avuțiilor materiale în bunuri ale oamenilor muncii, este următoarea ne-vitabilă de schimbare corespunzătoare în conștiință, de punerea în slujba poporului a creațiilor și bunurilor sale spirituale. În sfîrșit, concepția materia-lismului dialectic ne ajută să înțelegem însăși determinarea socială a pozi-ției revizionistilor, care prin teoriile lor estetizante servesc burgheziei și imperialismului.

...Dacă concepția materialistă a istoriei, — scria Engels lui J. Bloch — factorul în ultimă instanță ho-tărîtor în istorie e producerea și reproducerea vieții reale. Nici Marx, nici eu n-am afirmat vreodată mai mult. Și dacă acum cineva denaturează aceasta, afirmînd că factorul eco-nomic este singurul hotărîtor, precum teza de mai sus într-o frază goală, abstractă și absurdă. Starea economi-că este baza, dar diferitele elemente ale suprastructurii — formele politice, constituțiile date de clase biruitoare după câștigarea luptei, etc. — formele juridice, ba chiar și ogîndirea tuturor

acestor lupte reale în mințile partici-panților: teoriile politice, juridice, fi-zice, conceptiile religioase și dez-voltarea lor ulterioară în sisteme dog-matice își exercită de asemenea înfrî-rirea asupra desfășurării luptelor is-torice și determină în multe cazuri, în special, forma lor.

Teoriile lui Kos, ca și ale lui Vid-mar și ale altor revizionisti, sînt men-te să excludă din artă factorul con-știent, să tagăduiască importanța or-ientării ideologice a artistului. Acestor teorii le aduce apă la moară și afir-mația lipsită de temei — care a cir-culat cîndva și pe la noi — că arta nu face parte din suprastructură. După cum s-a văzut mai sus, Engels a arătat foarte limpede în „Anti-Düh-ring” că arta se încadrează în supra-structura ideologică.

Combaterea teoriei revizioniste a o-gîndirii spontane a realității în artă, și a subaprecierii factorului conștient — cu atât mai necesară cu cît s-au găsit și în țara noastră unii care să pună în circulație teze asemănătoare. Astfel, în două referate de estetică ti-nute la studiul cinematografic „Bucu-resti”, P. Luscacul a înlocuit determi-narea concretă de clasă a fenomenelor artistice cu așa-zise legi perma-nente ale sufletului omenesc, preexis-tente și independente de voința clase-lor. Asemenea legi supra-istorice, pro-prii naturii umane, „în genere”, ar constitui obiectul reflecției artistice. De aci se ajunge la afirmația că nu există trăsături tipice pentru o clasă sau o pătură socială oarecare, ci doar trăsături general-omenești. În felul a-cesta, referatul a părăsit terenul este-ticilor marxiste, a îmbrățișat teoria idealistă a unei arte situate pe deasupra claselor, pe deasupra antago-nismului de clasă și în afara parti-tițiilor.

Știința marxistă, incompatibilă cu dogme, utopii sau așa-zisele adevă-ruri supraistorice, e și singura care creează baza înțelegerii juste a feno-menului artistic, a determinării sale de clasă, a rolului său activ în trans-formarea lumii.

Premisele ridicole ale revizionis-tor nu pot duce decît la concluzii practice ilariante. Eugen Dühring voia să interzică studiul lui Goethe în școli. Revizionisții contemporani, încă și mai arzători în problemele artei, vor, nici mai mult, nici mai puțin, decît să steargă cu buretele realismul socialist, împreună cu toate valorile sale. Dar nu s-a văzut pînă acum un munte care să se prăbușească pen-tru că l-au ros șoarecii, iar lupta im-petuosă zădărnice de birie revizionis-ti nu face decît să întărească biruința ideilor marxiste.

Andrei Băleanu

EUGEN MIHAESCU

„La ieșirea din mină”

„Cine scoate sabia...”

(Urmare din pag. 1)

pămînt cer retragerea imediată a for-țelor străine din Liban și Iordania, cer de sfîrșit al gîștilor Uniunii Sovietice să se asucur, conducătorii rmanilor pașii să se întîlnească de îndată, pentru a rezolva cu o clipă mai degrabă impasul prin care trece istoria.

II.

Congresul mondial pentru dezarmare și cooperare internațională se adresează tuturor oamenilor priin-torilor și ierbinile apel să apere păcii, să demaste fațetele misraice săvîrșite de către Statele Unite și Marea Britanie. Congresul de în Stock-holm este un pas către alte lupte, mai mari, pentru îndepărtarea primej-diei războiului. Toate eforturile oame-nilor de bine vor trebui să se con-centreze mai mult ca orînd, sub zbor-ul alb al porumbelului. Imi aduc aminte de cuvintele ierbinii ca focul rîșite de oameni de pe întregul glob, și am avut deodată conștiința trezirii la viață a unor neamuri frînute pînă acum în animal, sub cizma cotropitorilor. Poetii, ziaris-tii, profesorii, au arătat cu îndignare că aia oremă cît în patriile lor va exista colonialism, va stărui și pri-mejdia războiului ca un spectru. În se-cuțiile adunării de la Stockholm s-au luat foarte multe hotărîri privind lupta pe plan cultural. S-a învoe-dat încă o dată că arta adevărată intru-nea pe țoți adevărații artiști, peste zăngăniții armelor, că artiștii pot contribui masiv, prin operele lor, chiar la înlăturarea definitivă a strigoiului celui mai îngrozitor care bîntuie de aitea milenii istoria omenirii. Dacă omul, prin geniul său creator, a iz-butit să ajungă pînă la apropiata cucerire a lucejelor, tot el a creat cu mina lui mijloace de autodistrugere cum n-au mai existat. Artiștii sînt cei ce trebuie să le arde oamenilor cum să depășească impasul momen-tului dramatic. Prin istorisiri, prin poeme și monumente, ei trebuie să desohidă ochii acestei generații asupra viitorului, și sîntem încredințați că seculul lui Marle va fi aruncat înapoi în peșteri, definitiv, în focul și în fierul elementar unde l-au turnat ciclopilor.

III.

Dacă rolul artiștilor în împînle-ntarea păcii este incalculabil, ei se vor pune pentru a apăra ogorul liniștii din care răsar imaginile poezilor, si-luetele magnifice ale monumentelor și impulsul spre descoperirile științifice. La Stockholm s-a învoe-dat cu putere că arta secolului XX are o menire ex-traordinară și sîntem încredințați că pînă la urmă Minerva cea blîndă va rămîne numai zeța înțelepciunii, ca și pe a zărilor casa în fața cîntărilor înălțate de artiști, și pe opun în-trebunțării descoperirilor științifice spre rău, iar energia nucleară va fi determinată să apuce calea lirească a binelui.

Întîlnirea noastră de la Stockholm a fost un sobor al scriitorilor, artiș-tilor și tuturor intelectualilor luminați, hotărîți să scoată omenirea din peș-teri definitive, să o determine să ridu-că încredere spre viitor, bucurîndu-se de pine și de încintarea operelor de artă

Se vor țipări cărți servind cauza

progresului, se va țipări o revistă care să ogîndească eforturile luptă-toarelor pentru pace de pe întregul glob. Conferințe, reuniuni artistice in-ternationale, expoziții, concerte, pre-gătare de filme, toate vor fi contri-buții cit mai rezeși și mai folositoare la deschiderea ochilor acestei gene-rații asupra monstrilor care ridică sabia. Se va înghieba și o expoziție internațională de fotografii, reprezen-tînd distrugerile ultimului război. Și consider că printre punctele de onoare lumenate la adunarea noastră de la Stockholm este grija neîmurmurată față de generația tinărad care trebuie să fie educată în spiritul păcii și pro-gresului. Glasuri multe s-au ridicat și împotriva literaturii distrugătoare de suflete, pornografice, care trebuie cel puțin smulși din mina generației ti-neră. Trebuie să se fiină seama — s-a subliniat în timpul dezbaterilor — că dacă noi, generația mai veche, nu vom avea grijă de cei ce ne ur-mează, se pot ridica alte generații de războinici. Astfel, adunarea de la Stockholm a deschis drumuri largi spre lumina, și depinde de fiecare din noi în parte să ne dăm tributul pen-tru lărgirea și continuarea acestor drumuri spre cîmlele viitorului. Ne-am întors în patria noastră cu inima și mai însetată de ferice, și mai înar-mată pentru lupta cea mare a pro-gresului. Și sîntem încredințați că dacă ne vom uni forțele vom înlătura definitiv primejdia și obsesia război-ului, iar patria noastră și toate po-

oarele muncitoare din lume vor pu-tea trăi în liniște și bună învoire, scerîndu-și grii, iubind și cîntîndu-și cântecii. Scriitorii din țara noastră își arată încă o dată indignarea față de imperialismul care au cotropit pămîn-turile Libanului și Iordaniei, își arată hotărîrea de luptă pentru saloarea ogorului liniștii, și își arată nespua iubire față de scriitorii irakieni, că-roră le spunem: „nu sunteți singuri, nu va lăsați singuri, inimile noastre zînesc alături de voi, și vă vom sprijini pînă la capăt!” Poporul nostru nu va ridica niciodată sabia decît spre a se apăra. Înșă nădă-j-dim că zăngăniții armelor va înceta definitiv, că oamenii vor ajunge, prin discuții, la bună învoire, și că vom putea spune împreună cu Aristophan, poetul antic al „Păcii”:

„Ce bine-i șade sapei lustruite, Și jurcii cu trei colți, lucind în soare, Și via mea cum s-ar mîndri cu el! Aș vrea să merg cu un hîrlie, să-mi

520

Ogorul părăsit de-alta timp! Vă amintii viața de-ălaltădă, Din oremurile păcii nesfîrșite: Grămeci de fructe pulse la uscat, Smochine, mirt, must dulce, toporași Alături de ființii creștea mîslinii, Pe care îi iubim alit de mult! Pe acum, în schimbul bunătăților Ce ni le dă, veniți să preaslăvim, Să lăudăm în vezi Zeița Păcii...”

Eusebiu Camilar

Cercelarea științifică a artei, a rap-orturilor ei cu viața socială, ideea că arta se dezvoltă și conform unei necesități interioare, nu implică nicidecum o concepție mecanicistă, explicarea în-gustă a fenomenelor suprastructurale exclusiv prin legile care acționează în domeniul lumii materiale. Engels și-a bătut joc de „adevărurile eterne” pe care pretindea a le stabili Dühring în știință și mai ales în acel „grup de științe, al celor istorice, care cer-cețează condițiile de viață ale oame-nilor, raporturile sociale, formele ju-ridice și politice cu suprastructura lor ideologică ca: filozofie, religie, artă, etc., în succesiunea lor istorică și în rezultatul lor actual”.

O asemenea concepție mecanicistă încearcă să acrediteze revizionistul iu-goslav Ianko Kos, cu privire la este-tica materialistă. „Materialisții — scrie el în chip cu totul eronat — sînt convinși că realitatea obiectivă și singura esențială pe care artiștii îno-reprezintă, este lumea fenomenelor ma-teriale și că arta trebuie să reflecte această lume în modul cel mai adec-vat cu putință, reprezentînd-o așa cum este ea în realitate, în natura sa materială, independent de con-știința umană.” (s.n.) Iar în sprijinul acestei afirmații, Kos mai are și im-

...Dacă concepția materialistă a istoriei, — scria Engels lui J. Bloch — factorul în ultimă instanță ho-tărîtor în istorie e producerea și reproducerea vieții reale. Nici Marx, nici eu n-am afirmat vreodată mai mult. Și dacă acum cineva denaturează aceasta, afirmînd că factorul eco-nomic este singurul hotărîtor, precum teza de mai sus într-o frază goală, abstractă și absurdă. Starea economi-că este baza, dar diferitele elemente ale suprastructurii — formele politice, constituțiile date de clase biruitoare după câștigarea luptei, etc. — formele juridice, ba chiar și ogîndirea tuturor

Scriitorii sovietici înainte de congres

În preajma Congresului Scriitorilor Sovietici, presa literară din U.R.S.S. întreprinde trecerea în revistă a nu-meroselor realizări ale literaturii realismului socialist în cei 40 de ani care s-au scurs de la Revoluție. Astfel, în revista „Znamea” nr. 7, Viktor Pankov publică un articol din seria „Eroul principal”, prezentînd succesele literaturii sovietice, indeo-sebi din ultimul deceniu. Capitolele studiului său au teme deosebit de in-teresante: unul este închinat simfî-ni viitorului; altul se ocupă de pro-filul omului multilateral, al omului sovietic din zilele noastre, stegarul eului nou și creatorul acestui ev; într-alt capitol, autorul prezintă fe-nomenul devenit curent în literatura realismului socialist, al atitudinii ac-tive, transformatoare de care o are artistul față de viață, de realitate. Un alt capitol este consacrat forței esen-țiale a literaturii sovietice: spiritul ei de partid. Caracteristicile pe care le subliniază Pankov în studiul său mal determină în literatura sovietică o trăsătură importantă, cercetată în alt capitol: puterea artistului de a

sesiza în fenomenele curente ale vie-ții pulsul istoric. Ca o rugămintă reală dată tuturor în-credințur de rezolvare a marilor tra-dii ale realismului socialist sînd cu-vînte de încheiere ale artistului: „Viața Ununii Sovietice, a întregu-lui lagăr socialist, se dezvoltă în condițiile unei complexități situații in-ternationale, în luptă ascuțită împo-triva ideologiei burgheze, împotriva revizionismului. Poziția noastră de partid este stăruiește născută la fot-letul de atacuri directe și indirecte. Și în safale, literatura sovietică a rea-lizat succese de creație tocani pen-tru că s-a aflat cu fermitate pe pozi-ția clară de partid, comunistă. Și tocmai datorită acestui fapt, în anii de după război au fost create multe opere minunate și novatoare. „Literatura noastră a crescut sim-țitor în ultimul deceniu. Ea n-a dat uitării, ci, dimpotrivă, a îmbogățit tra-ditiile artei revoluționare a poporului. Ea a venit totdeauna în întîmpina-re vieții, a căutat și căutat motive de inspirație în gîndurile și preocupările poporului.

„Dezvoltarea literaturii sovietice combină marile talente se găsesc nu numai în trecut, ci și în prezent; ele trăsese printre noi, inspirîndu-se din abundența zilelor noastre. Este interesant de semnalat, în a-celăși ordine de idei, că acum, în pe-rioda de pregătire a congresului, a fost dezvoltată marea statuie a lui Maiakoski din piatră cu același nume, la Moscova. În cîntărea sa oficială de la festivitatea dezvoltării, poetul Nikolai Tihonov a spus între altele: „În inima poporului, în inimile noastre de poezi contemporane tră-iesc numele lui Vladimir Maiakoski. Munca lui prezintă neobosit, fi-delitatea lui față de caracterul popu-lar și uman al artei fidelității lui față de principiile partidului leninist. Iată de cauza construirii comunismu-lui au desenat un mare exemplu pen-tru poezii oremilor de azi și ai ur-mătorilor viitoare.”

În ultimele sale numere, „Litera-turana gazeta” a publicat cîteva ar-ticole semnate de diferiți scriitori din republicile unionale și autonome cu privire la marile tradiții de dezvoltare a literaturii sovietice multinationale. Mai toți autorii au subliniat rolul po-zitiv pe care l-a jucat în acest sens colaborarea eficientă dintre organiza-țiile scriitoricești nationale, întîlnirile și consiliile date scriitorii diferi-țelor popoare conlocuitoare. S-a cerut însă dezvoltarea schimbului de idei și experiență, a muncii comune. Așa bună-oară, Anatoli Horuții din Kiev re-clamă scortea tiraielor și înmulțirea tipăriturilor menite să facă cunoscută realizările literaturii fiecărui popor pe tot teritoriul Ununii Sovietice. Scriitorul Mîrtmir din Tașkent, re-levînd folosul consiliilor reciproce, dorește și el intensificarea acestora. Scriitorii autentici, trăind în cloco-tul oremurilor de construcție a socie-tății comuniste, nu duc lipsă de mo-tive de inspirație. Faptul e dovedit nu numai de discuțiile purtate în ul-tima vreme în presă, ci în primul rînd de practică, adică de numeroasele opere de valoare create în ultima vreme. În „Literaturana gazeta” nr. 89 (26 iulie), poetul uzbek Sabir Ab-dullah publică un interesant poem-manifest, intitulat: „Aveam despre ce să scriem”. Poemul imaginează un dialog între spiritul de observație al poetului și realitatea inconjurătoare. Poetul este chemat să scrie, oricît s-ar mai fi scris de alții pe aceleași teme, despre zori și antîmpirii des-pere ogoare și fabrici, despre flori și despre oamenii tineri, grădini și re-colte, despre muncitorii textilești și cîntărele, despre profunzimea vieții și mîntii de bambac, despre sufletul omenesc. Poetul încheie astfel: „Prieten, îndatăți ce-i viața, decîd: Prin gura voastră s-auzim vorbind Izvoarele vieții-n vezi de oecid. Și ziele de muncă”, oecidînd: „Chiar dacă ne-ai cîntat oricît de mult E tot puțin: mai scrieți și mai mult. Imaginea-i ființă fără ființă!”

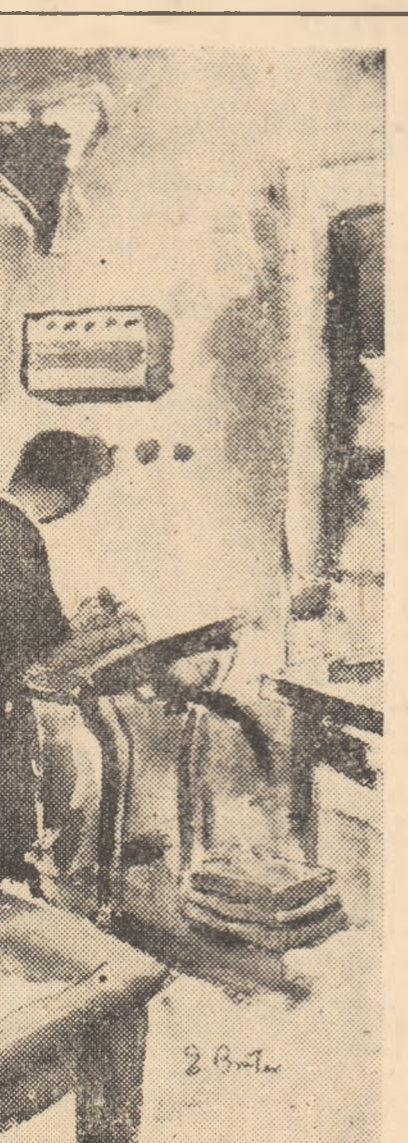
P. I.

Informare ?

Vrem să ne oprim în cle-va rînduri asupra modului în care este informat pu-blicul prin anunțuri, note bibliografice, asupra cărților care văd lumina tipăriturii. Asistăm uneori la anomalii de acest fel: pe coperta volumului „Arghezii” din colecția „Cele mai frumoase poezii”, apărut în prima decadă a lunii iulie, se indică, după recomandarea cărților de la apărute, că „în pregătirea” a „Whitman” și „Shakespeare”, deși culegera de versuri din o-perele poetului american se afla în librării cu mai bine de o lună înainte celei care-o anunța. Ce părere aveți despre acest gen de operaționalitate?

Dacă print-un astfel de proce-deu editoria nu pot fi decît de-rutați, ei vor rămîne înși cu totul dezorientați în cazul cînd se vor conforma notelor biblio-grafice ce-și găsesc mai ales loc în ziarul de provincie. Redac-tate fle de servitiele de popu-lanare ale editurilor, fle de di-rectia distanțării cărților, aceste comprimate de tîmboi și de apă de trandafiri decretăză ostentativ fiecare din noile apariții drept modele geniale ale genului, să exemplificăm. În „Flacăra Iasu-lui” nr. 3661 din luna a.c. a apărut, asfel de rezente, Ea se ocupă de placheta de versuri „Soarele și liniștea” editată de E.P.L.A. Pentru a nu pune la grea încrezare răbdarea cititorilor, re-producem numai finalul acesteia: „Pentru Victor Felea poezia nă-ște din curaj și din pasiune, ea învîntăză totuși ca vîntul de primăvară. Pentru ad de-a goare noia și un sens mai adinc, ea trebuie să crească de la ado-lescență la maturitate, de la ma-nustate la perfecțiune. Este to-maș drumul de care învîntăză ea pași siguri întru noi: Felea și al cărui țel țîră țîră îndoaia li va stînge.”

Emilian Georgescu

„Muncitorii tipografi”

EUGENIA BRATEȘ

CINE

Cine a susținut „sincronizarea”?

Sub titlul „Inovatorism ana-cron” „Tribuna” de săptămîna trecută schițează un gest de respingere a pledoariilor în favo-rea modernismului spunînd: „Un gest, ființic nu este vorba pro-priu zis de o luare de atitudine, de năma de asemenea de pa-blemele deocamdată, folosîndu-se ca pretext un articol recent din presa germană. Chiar dacă pu-nera acestui articol se face atît de succint înțel mult foios nu putem trage din comentarea lui, inițiativa în sine apare în-venită, scoțînd că „Tribuna” se angajează astfel să-și aducă pro-pria contribuție la combaterea e-rorilor moderniste.

Desigur, o asemenea contribu-ție presupune stăruirea formă pe-terenii faptelor și nu doar vi-zarea cazurilor arhicunoscute sau aluzii pe care le pot descîlca doar cel înțel. Nu „inovatorism ana-cron” se mulțameșe să constate lucrurile de la mare și abstracte înălmite: „Unul din argumentele principiale ale pro-motorilor așa zisului „spirit mo-der” în literatura noastră, a fost acela al sincronicizării crea-țiilor artistice cu transformarea socială revoluționară”. S-ar pă-rea că crede că asemenea decen-țați au fost făcute oriunde au că-nutai „Tribuna” n-ar avea nici un amestec în realitatea dacă înem să respectăm faptele, ne aducem aminte imediat că teori-astăzi condamnată în mod justifi-cat, a fost susținută chiar în ace-astă pagină a revistei clujene. Într-o noțică de dimensiuni egale aproape cu cea de astăzi — vezi „Tribuna” din 9 noiembrie 1957 — se constata cu satisfacție evolu-ția poeziei noastre spre o crea-ție lirică înaltă, nespusă legilor prozodice clasice, în acord cu orientarea poeziei moderne univ-ersale. N-am avut nimic de obiectat acestei constatări, dacă n-ar fi însemnat o pledoarie pen-tru modernism.

Se vorbește textul de „un fe-nomen de sincronicizare, de afilare la o întreagă tenință”. Printre reprezentanții „clășei” al totu-dinei căldurii susținute erau ci-tați, fără nici un discernămint, poetul modernist Italian Quasi-modo, ca și supra-realistul iugo-slav Vasko Popa. Mai este cazul să demonstrăm eti de greșită era teoria afilării la asemenea tenin-ține? Ne întrebăm însă cum este posibil ca „Tribuna” să uite că creșterea susținerii unor astfel de puncte de vedere s-a comis nu undeva în Sîrbia, ci chiar în pa-triile sale, ca și în țările care au adăpostit și destule poezii înstr-ritate acestei teorie confuze și dănuțoare literaturii noastre ac-tuale.

G. Șerban

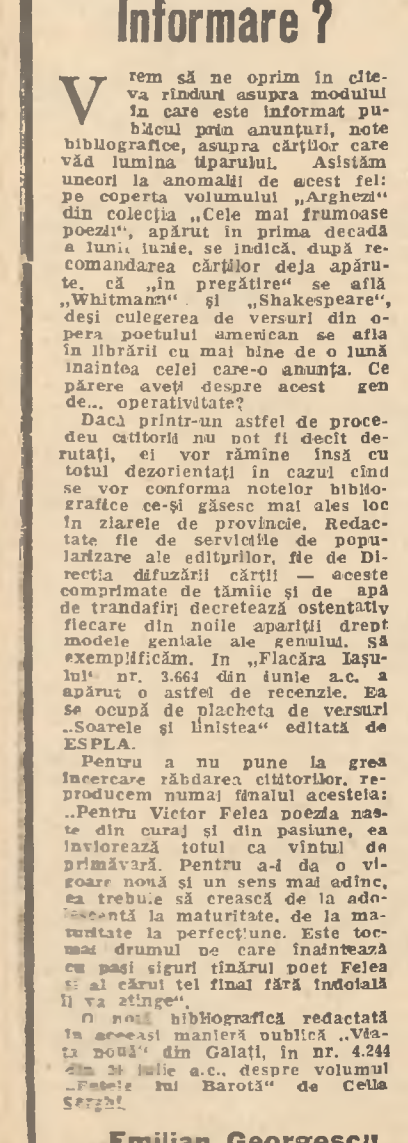
De ce?

Săptămîna care a trecut ne-a adus bucuria unui eveniment ar-tistic deosebit: deschiderea stagiunii de vară a Teatrului „Tine-rețiu”, inițiativă deosebită și ar-tistic este laudabilă. După cum e și firesc, în perioada de vară spectacolele sînt foarte puține, de-a parte de cele care sînt în pu-blicului. Noua stațiune vine să umple un gol care se făcea simțit.

Nu mică ne-a fost însă mîrașă cînd am luat cunoștință de reper-toriul anunțat. Alături de „An-tigonă” și de „Iușitea mîrgăre-ție”, conducerea Teatrului Tineretului, nefînd probabil sigură că cele două piese sînt de o calitate excep-tionate, programează și o trelă. Și această piesă „de actualitate” nu este altă decît „Măscă de no-vele” a lui Gribeviț și Antelimon, „Măscă lui Neptun”. Presa a re-levat serioasele carente ale in-terului. Conștiințele oamenilor de teatru a dezvoltat de asemenea stăbuciuale care o grevează, fal-sitatea mesajului artistic, întru-fermă a reacțiilor pe care poezia o prezintă. Nu e cazul să recu-părim și să comprimăm în cu-prinsul unei note câteva teze bine cunoscute ale „Măștii lui Neptun”. Dar se naște o întrebare firească: Teatrul Tineretului nu e la curent cu istoria „Măștii lui Neptun”? Sau... ce știu tot sîpm nu știe bărbatul?

Ne exprimăm în asemenea mîrașă față de Teatrul Teatrului de Stat din Ploiești. În afară de „Iușitea mîrgăre-ție” teatrul din orașul petroliferilor se prezintă în București cu co-media „Take, Janke și Cadiri” pe care a mai înțelșă-o în Capitală și acum doji ani. Oare această instituție culturală care activează într-un puternic cen-tru muncitoresc nu consideră de a sa datorie să sprijine drama-turgia de actualitate?

A. Ionescu

EUGENIA BRATEȘ

Mînia popoarelor

(Urmare din pag. 1)

prezintă o înfringere a diplomației occi-dentale, dar primejdia agresiunii e se-rioașă atita timp cît armatele imperia-liste continuă să rămîna în Orientul Mijlociu și să amenințe libertatea și independența popoarelor din această re-giune a lumii.

Întreaga politică a cercurilor imperia-liste din S.U.A. se bazează pe iluzii. Una din marile iluzii este aceea că uriașă China cu 600 milioane de locu-itori nu există, existînd în schimb un general fantomă, căruia i se face re-gulat injecții cu dolari, numitul Cian kai-și.

Frați de cruce cu Cian-kai-și, cam-pioni ai libertății dolarului și bom-bardierilor americane, există destui în Asia și nu numai în Asia. Stimabilul rege Hussein, actualul fost președinte al Libanului Șamun, singerosul dicta-tor al Vietnamului de sud Ngo-Dienh-Diem, istoricul ațător la război Li Sin Man, „democratul” Battista din Cuba, ca și nu mai pomenim de ge-neralul Franco, de trista istorie din Guatemala sau de doarta acțiune din Indonezia, reprezintă doar cîteva exem-ple mai izbitorate, cîteva prototipuri ale exportului de democrație transocea-nică.

Iluzia stă la baza diplomației S.U.A., iluzia că sîntem în secolul XIX și nu în secolul XX, iluzia că regimurile re-acționare pot apărea ca regimuri demo-cratice, iluzia că agresiunea nerusnă-tă din Orientul Mijlociu pentru apărarea miliardelor de dolari ai dinastiei Rocke-fellerilor poate fi înfrîșată cu un zbor al porumbelului păcii, iluzia că bom-

bardiere americane ar putea fi luate drept vestitoare ale independentei po-poarelor din Asia.

Experiența arată însă că mili-tarde de dolari aruncate pe armament ex-portat în diverse țări nu salvează imperia-lismul de la prăbușire. Ele n-au pu-tut opri pe Cian kai-și să fugă în Tai-uan (și să se refugieze acolo, cît timp încă?), ele n-au salvat de la înfrîngere armata americană în Coreea, ele n-au putut împiedica catastrofa de la Suez și mînturarea în 24 de ore a regimu-lui putred din Irak intruchipat de omul de încredere al S.U.A., Nuri Said.

Iluzia (de aceea e iluzie) e sor-tiță să dispară în fața rea-lităților. Nu fără a încerca să oprească mersul implacabil al istoriei prin dez-lînturarea nebunească a unui conflict armat ce se poate repede transforma într-o conflagrație mondială.

Așa cum au fost siliiți să recunoască Irakul, datorită presiunii opiniei pu-blice din întreaga lume, tot așa, de teama forțelor păcii și socialismului, de teama indignării sutelor de mi-lioane de oameni din propriile lor țări și de pe tot întînsul globului, agre-sorii colonialiști pot fi opriiți și alun-gați din Orientul Mijlociu.

O zicală arăbă spune cam așa: „Să nu încalceți țigruul că n-ai să te pti da jos”. Imperialiștii mai au doar zece și minute numărate ca să mai poată să descalece de pe țigru războiului și a-gresiunii împotriva popoarelor arabe. Altmînter vor simți pe propria lor piele cît de înțelepăți și adevărați este această veche zicală a Orientului Mijlociu.

Ion Mihaileanu

"SURISUL HIROSHIMEI"

Călăii

— FRAGMENT —

În partea cea mai neatinșă a lumii, acolo unde n-a trecut războiul, se știe despre ceea ce-i războiul din cifrele înscrise în registre, acum, săpâniilor lor treziți își iau cafeaua cu gesturi măsurate, de echer. Nu-i unul să zîmbească, nu mai poate nici unul să zîmbească, de demult... fiecă zîmbet costă o avere, fiecă zîmbet poate să stîrnească oricărui hemoragii de aur, fiecă zîmbet poate-oricînd să surpe secretul echilibrului al acestor cetăți fără de stele, imense orgi de piatră-n care suie un singe monoton de ascensoare... Fiecare pas al lor uimește-nlocuind cum ar uimi un pas făcut de-un idol cu pulpele de marmoră, prin care — după milenii lungi de nerenenire — ar lungea șopirile mici de singe și-n care mușchii minerali ar prinde viață...

In fiecare seară, mașinile-i conduc pînă la patură, le scot cu gesturi măsurate haina, îi iau în brațe, îi întind cu grijă și le cronometrează-n tăină somnul. Un singe ordonat le-mbujoarează arareori, cu mare chibzuință, profiturile de metal cromat. Acum, își beau cafeaua și privesc, toți în același timp, din cînd în cînd, tăcuți spre cronometre, privesc din cînd în cînd spre cronometre.

(Văzduhu-nspăimîntat își schimbă fața...)

Își beau cafeaua și vorbesc cu glasul unor profesori care pregătesc serbarea de sfîrșit de an spunînd: — Vor fi fără-ndoială numeroși copii!

(In cuibul lui de raze transparente, luceafărul de zi e mut și palid).

— Deocamdată (spune cineva) e doar o încercare. Nu vor fi mai mult de... (Albi de groază stau peștii, o nădușeală rece-i înfioară...)

— Iar cei ce-or să rămînă-n viață (spune același glas echilibrat) vor face, doar arătîndu-și fața celorlalți, să nu mai fie om în univers ce-ar îndrăzni să ni se-araté altfel decît sub chip de fiară-ascultătoare...

(Aleargă vîntul deznădăjduit și caută s-aducă nori de piatră, zăgăz să pună timpului, să stea. Un ocean văzduhu-ar vrea să fie, să-nece timpul care-l săgetează, să-nece-aripea morții ce-l străbate. Oprește timpul! E un urlat cerul. Oprește timpul! Dar timpul zboară, stelele pâlcesc, și-s toate cronometrele cu el și toate cronometrele bătînd la fel, la fel, la fel, la fel, cu-aripe de aur alergînd tăcuți cu dinți de aur viața măcînd-o...)

(Oh, blestemată fie ziua, ceasul... căci le-am trăit și eu fără să știu, fără să știu, vai, ce se pregătește, fără să pot să urlu din o mie de guri: — Feriți copiii! Duceți-i în grabă acolo unde' botul căprioarei, acolo unde ochiul de metal al monstrilor tăcuți n-ajunse încă, acolo unde pruncii cu cozi de mînji și cu breton cuminte, uciiși prunci, nu pot să mai ajungă niciodată...)

Privîndu-și degetele terminate în lungi butoane roze, transparente, un mag al cifrelor vestește calm: — Mai au întocmai încă trei minute.

Noaptea soarelui

Speranțele aleargă cu pumnii strînși la temple, speranțele se-ntrebă din ochi: — Ce-o să se-ntimple, speranțele ducîndu-și la buze-un deget pal se-ndepărtează... — Taci!...)

Ca un pumnal ce sfîșie o piele, un avion alunecă pe cer.

Opt și un sferț! Mai mult, nici o secundă.

Un trăsnet! Deodată, toate ceasurile-au stat, cu lumbele-nghetate ca-ntr-o gură incremenită.

Timp-u-a murit.

Cine dărimă cerul, și oceanul și-orășul? Taci!

O ghiară-a scăpărat și-a sfîșiat din creștet pînă la talpa lui albastră muiață-n apa mărilor văzduhul.

Urînd, încovoiat, împotrîvindu-se, văzduhul zămislește sicrie de cenușă, mari dricuri ce se surpă, flăcări și cenușă, și leagă cerul și pămîntul cu stîlpi de flăcări și cenușă. Plouă cenușă pe orașu-n flăcări.

Nourii-nuferi au incremenit. O moarte nepaunoscută i-a prefăcut nu-n ploaie, ci-n jerbe de cenușă otrăvită. Unde-s copiii ce-i priveau? (Taci, taci!)

Piatra — blestem! — se umflă, putrezește, își clatină puterea, nu mai poate, nu mai e în stare, nu, să se păstreze în frontierele-i de milioane de ani... Un animal e-acum și ea pe pîri, un animal ce-agonizează, mîndu-se sub apășarea morții... Lucii, riurile toate au plesnit ca niște-artere, încearcă bibînd prin beznă, sîngerate-ncearcă prin beznă arzătoare să-și regăsească albia pierdută.

Ieri, 6 august, s-au împlinit 13 ani de la monstruoasă crimă săvîrșită împotriva poporului japonez, lansar ea bombe atomice de către un avion american asupra orașului Hiroshima. Ecoul și urmările catastrofei, înlîmplată acum 13 ani, continuă să zguduie conștiința omenirii care se opune cu toate puterile războiului și pericolului atomic.

Poetul Eugen Jebeleanu, oaspete al poporului japonez, a închinat — după cum se știe — poemul său „Surisul Hiroshimei”, orașului atît

de greu încercat. În acest moment în care Uniunea Sovietică depune toate eforturile pentru preîntîmpinarea un ui nou război și pentru înlăturarea primejdiei atomice, încetînd unilateral experiențele cu arma nucleară, în acest moment în care agresiunea americană în Orientul Arab amenință să reediteze tragedia coreeană, surisul Hiroshimei, dureros dar încrezător în forța rațiunii, în forța popoarelor doritoare de pace, capătă valoarea unui simbol.

Oștirile tulpinelor de bambus gem secerate, arse, se chinuiesc zadarnic să se ridice ca niște coloșale coloane vertebrale ale pădurii — care nu mai e... Un singe negru-ntunecă văzduhul... văzduhul, la față vinăt, gata-i să-și dea duhul. Ge-nacă... plîngînd, lesie varsă peste-ai lui, peste orașul lui, și-și caută prin iadul de flăcări negre ochiul, pierdut-i ochi de aur. Vai, unde sint oamenii și unde, unde sint și azezările-omeniești: de lemn sărac, de piatră, de beton? Cheamă văpăia, să răspundă ea, cheamă pe ucigași... și cheamă Crima cu părul de flăcări, cu minile-i de sîreanguri, cu capu-i de satir ascuns în beznă! Ele să-ți dea răspunsul. Nimic nu văd... doar simt cum se topește totul... Pînă și platoșele cășelor de bani curg ca o lavă neagră din care aurul se scurge-alunecînd și se strecoară în vîpere lichide acolo de-unde a fost răpit: în măruntaiele ascunse-ate pămîntului.

Orașul nu mai e... Taci, nu striga... Tîs buzule de serum. Opașu-i, tot, în beznă. ecurile-s toate de cenușă... Dar nu! Privește! Smulgînd-o din cîerul de întuneric și de vaiere, cu o sfortare care face să clănjăne de spaimă dintii beznii, o mie de brate omeniești arzînd înaltă ca o mie de toarte fruntea cu colosale temple de lumină, a soarelui, o suie, lin o suie, o mîngîie, o șterg de nădușeală și de singe, și-o pînă să lumineze chipul orașului ucis și să dezvăluiească fața crimei...

Glasul unei femei

Dați-mi copilul — orișicum ar fi — de-ar fi să fie cu chipul de fiară, ori cum ar fi să fie — dați-mi copilul

orișicum ar fi, de nu se poate pentru-ntr-o viață (pentru această păcătoasă viață și-atît de scurtă chiar de-ar fi de-un veac) măcar pentru o zi, pentru o zi, atîta cit să vie spre mine, cum vena, cu degetele pale de petale. Dați-mi copilul chiar de-ar fi să fie cu chipul ca de fiară: îi voi ieși în cale și-mi va suride... imi va suride... de-ar fi la chip ca fiara chiar, imi va suride și-i voi deschide ușa de-ar fi să-i fie chipul orișicum... Dați-mi copilul, dați-mi copilul-oricum, dar nu cenușa, dați-mi copilul-oricum, dar nu nisipul... Știu, s-ar putea să-i fie altă fața, dar cînd va plînge, îl voi recunoaște și ca să nu mai plîngă, voi stînge luna (în întuneric chipul nu se vede), și dacă va zîmbi, un zîmbet cit de mic imi va prefăce lacrimile toate în cerul înstelat... Dar nu-mi dați cerul fără el, albastrul cer de-ojei neîndurat, nu, nu mi-l dați... Dați-mi copilul... Fără de el, sint stelele nisip, fără de el, sint stelele cenușă: o pleavă-nșelătoare ce se scurge fără de rost de mii de ani din sacul destrămat al nopții... Dați-mi copilul, dați-mi copilul-oricum, dați-mi copilul, orice fel de chip ar fi să aibă...

Stau în dulap hăinușele și-așteaptă... îi vor rămîne micl...

Cine-a văzut?...

Cine-a văzut pe ucigaș șezînd și după ce-a ucis, alătura de victimă, ani lungi? Cine-a văzut pe cei ce-au sugrumat copiii-n fașă, plîmbîndu-se lumînd nepăsători și ochii atîntîndu-și surizînd în ochii mamelor orbii de lacrimi?

Cine-a văzut pe cei ce, prefăcînd într-o sahară de cenușă o cetate, nu doar case, nu străzi doar, nu doar temple de veacuri,

ci prunci de-o zi — mai vîntură și azi cu pașii lor cenușa sfîntă, stîrînd nori grei, rîzînd, cu genele împovărate nu de potenul lotușilor, nici de rouă, ci de cenușă?

Cine-a văzut un om, dar om un om ce-ar mai putea să umble și nu s-ar prăbuși ca un copac trîsnit, știînd că praful ce i se-astern pe botul cizmelor, nu este praf, ci pulberea copiilor uciiși?

Cine-a văzut făptură care să fie-n stare să mîi treacă, fără să simtă că e gata să înlemnească, pe locul unde-aprînsi de forța sa — în jețurile roase tînuși în scrum se prefăcuseră paralizicii...

Cine-a văzut, cine-a văzut pe omul ce-i în stare s-arunce focul peste surdo-muși și-apoi să stea ascuns, privîndu-i cum sint sfîșiați de flăcări și cum plîng și vor cu lacrimile lor să stingă focul?

Cine-a nîlnit un om care-a ucis și care-n urmă face statisticile propriilor crime, chemîndu-și victimele la radioscopii ca să le vadă palmierii măcînați ai oaselor și-apoi c-un gest să le arate drumul: — Plecați acasă, sinteți morți...

Ecoul celor optzeci de milioane

Noi i-am văzut, noi îl cunoaștem, noi îl vedem și-l auzim mereu, noi, cele vreo optzeci de milioane. Noi îl cunoaștem, îl știm prea bine și-l simțim, căci stă în casa noastră nepoșit, călcînd prin ea-ncălțat și pingărînd-o, scupîndu-ne amuletele străvechi, sfărîmînd surisul zeilor și presărînd peste cerneala scrisorilor pe care le trimite în țara lui cenușa celor ce ne-au zămislit. Noi nu-l scăpăm din ochi, căci îl cunoaștem. E cel ce lasă pe argintul plăjii urme de pași cu ghiare, cel ce-i obișnuit să calce, sfărîmînd fără-ncetare... E cel ce cariază maselele pămîntului și le plombează-apoi cu cranii, cu rotule omeniești, cu tibii, cu ciment de cimitire. Noi, îl vedem mereu. Noi îl cunoaștem. El e acela care ne-tînde nevii ca să-i prefacă, după plac, în harle, să-i bucure urechea... el e acel ce face din nervii-nțîși, cînd vrea, sîrme ghimpatе, coarde cu spini, pe care cîntă moartea cu-arceșul ei de-obuze șuierînd. El e acel ce face din tranșee sicrie — și giulgiuri foarte ieftine din voaluri moi de gaze-asfixiante... El e acela ce ne făurește manșete civilizate, manșete de fier stropite cu vreo patru stropi de levîntică...

El e acel care a stirpît bizonii cu bărbi de magi asirieni și a făcut din scurtele pumnale ale coarnelor — cuiere. El e cel ce ucide poezia. El a stirpît pe indienii c-un uragan de foc luînd trofee glorioase: arcuți și-un fluviu lung de singe și de pene...

Îl știm, e-aceiași, el e: cu pieptul albastrit de fatuaje, cu călcătura grea ce lasă pe plaje urme de pași cu ghiare. Noi îl cunoaștem, îl cunoaștem bine —

el, însă, nu pe noi!

Cîntec de pomenire pentru morții neștiuți

Oh, pomeniți-i, pururi pomeniți-i pe morții neștiuți din Hiroshi ma: pe girboval pescar ce-si împletise un nou năvod făcut din ochi de soare, prin care petalele-oceanului scilipeau ca niște violete parfumate: pe omul — cal căzînd în fața casei în clipa-n care surizînd spre prunci le arăta un animal ciudat, o veche bicicletă cumpărată, spunînd: „Cu ea, mai pot s-alerg un veac”; pe mamete ucise lîngă leagăn; pe cei uciiși în vreme ce muceau; pe fata care peste-un sferț de oră și-ar fi văzut logodnicul, plecat de patru ani pe front și-ntors rînit; pe cei nefeiciți ce se rugau în templele cu umbre de izvoare; pe pruncii care nu s-au mai întors din școli și ale căror sorțuri mici,

ce-acum se leagănă în vînt orfan, cu mult mai triste-decît însăși moartea... Oh, pomeniți-i, pururi pomeniți-i pe morții neștiuți din Hiroshima...

Și nu uitați pe cei ce i-au ucis.

Vocile păsărilor din Hiroshima

Unde, unde-s? Cine? — Unde, unde-s? Cine? Cine? — Unde-s? Cine? Cine? — Oamenii... — Nu știu. Uite fulgi de cenușă... Au zburat toți... — Unde, unde? — Nu știu. Să ne facem cuibul. — Unde, unde, unde, unde, unde?... — Unde?...

Glasul cenușii

Nu știu a cui sint: toți s-au preschimbat în mine. Nu știu cine sint, sint însă. Ușoară sint și grea ca un blestem, sint piatră și sint viață neajunsă.

Nu vă jucați cu mine, ucigași, v-alunec printre degete, sint vie, zvirîți-mă în ocean; e-n van în cupa voastră sint, și sint leșie.

Fugiți! Căci sint cenușă, pot intra ca umbra lunecîndă pe sub ușă și să mă cern pe chipul vostru-n somn și să vă dau sărutu-mi de cenușă.

Corul copiilor uciiși

Ce deasă ceată, vai, ce ceată deasă... Nu mai cunoaștem drumul către casă...

Sintem ușori și ceata e ca fumul. Vai, unde-o fi, unde s-ascunde drumul?

Ce deasă ceată, vai, ce ceată mare. Unde-i cărarea, doamnă-nvățătoare?

Sub talnă n-avem nici un drum... plutim... Vai, unde-i casa? cum să nimerim?

Și sintem goi și ne cuprinde teama. Unde e tata? Unde este mama?

Nu ne vedem nici între noi deloc și jocul nu ne place, nu e joc.

Ce deasă ceată, vai ce ceată mare. Oh, azvirîți-ne cîte-o cărare.

Nu mai cunoaștem drumul către casă și ceafa este deasă, deasă, deasă...

Glasul muncitorului

Voi înalță cetatea din nou... Cuprindeți-vă minile,

și iață pumnii mei: sint arși mai de demult. S-au învîțat cu focul, cu varul nestins, cu gurile de iad ale cuploarelor. Războaiele-au trecut peste coloana-mi vertebrală de mii de ori, și-n locul fiecărei vertebre sfărîmate, au crescut o sută de inele mai mult, o sută de scliptoare șenile de calcar. Urăsc războiul, însă nu și lupta. Spînarea mea e-un arc subpămîntean ce-azvirile lumii planetele de fier și de cărbuni, dar creștetul mi-i nevinovtat, grumaz îmi e furnalul bătut de vînturi libere, iar pîru-mi șiroind de nădușeală lucește-n noapte, uneori, ca stelele. Sint și fierar, incunat de-un pașnic nimb de jar în care pilpîie garoafe, umbre, fluturi, constelații... Polcoavele pe care le făuresc așteaptă ca niște danturi de uriași să-ntîmpine c-un zîmbet galopu-vingător al aurorii. Înălțuți-vă, voi, brațe arse!

Voi face din minile-mpletite noduri de fier și poduri o să fac din strigătele voastre de durere, pe care-o să le-tînd peste-oceane. Iau zîmbetul tăcut de pe obrazul uciișilor — și-l reinviu și fac din el din nou surisul vieții. Iau scrișnetul miniei și fac din el oțel călit ce zbirnie și roți dintate, ce sfărîmă crima. Iau aminirea și fac din ea beton, făclii și scuturi. Iau lacrimile orbilor și fac din ele ochi de veghe-ai lumii-ntrégi. Iau singele nevinovat, nu-l las pămîntul să ni-l soarbă, și fac din el o oaste de steaguri și le filii de-a pururi vie, pe lume. Iau tot ce-i suferință, tot ce-i muncă, și le prefac în bucurie și într-o nouă speranță...

Eu nu pot fi ucis. Sint pretutindeni. Cu toți cei care suferă și luptă voi înalță cetatea din nou. Înălțuți-vă, voi, brațe arse!

Și, iață, primul zid se și înalță!

Eugen Jebeleanu

Ilustrație de FLORICA CORDESCU

Director: Acad. ZAHARIA STANCU. Colegiul redacțional: Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R.; PAUL GEORGESCU (redactor-șef); EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R.; GEORGE MACOVESCU, ION MIHĂILEANU, V. MINDRA (redactor-șef adjunct); MIHAIL PETROVEANU (redactor-șef adjunct); CICERONE THEODORESCU, ION VITNER.